

Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Anabilim Dalı

MAKYAVELİZMİN TOPLUMSAL TEMELLERİ

Mehmet Barut

Danışman: Prof.Dr. EYÜP KEMERLİOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

53493

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Mersin, 1996

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Sosyoloji Anabilim
dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Zeynep Kemerlioğlu
Başkan

Üye .. Y. Doç. Dr. Ayşe ARMA
Arma

Üye .. Y. Doç. Dr. Sezgin KIZILGECİ
Sung

Üye

Üye

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim elemanlarına
ait olduğunu onaylarım

8-10-1996

Uluğ Nuthan
Prof. Dr. Uluğ Nuthan
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Makyavelizmin toplumsal temelleri isimli tez çalışmamda destek ve yardımlarından dolayı tez danışmanım sayın Prof.Dr. Eyüp KEMERLIOĞLU'na, makyavelist kişiliği sosyolojik bir probleme dönüştürmeme yardımcı olan ve Mach IV, Mach V kişilik ölçeklerinin Türkçeleştirilmesinde büyük emeği geçen Doç.Dr. Ünal YETİM'e, ölçeklerin Türkçe'ye uyarlanmasında yardımcı olan Doç.Dr. Zafer ÖNLER'e, kişilik konusundaki çalışma ve önerileriyle çalışmamı destekleyen ve eleştirileriyle yön verici olan Doç.Dr. Sefik TIRYAKI'ye ve bu çalışmanın tüm aşamalarında beni destekleyen Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç.Dr. Mehmet ERBAS'a Teşekkür ederim.

Makyavelizm konusu ile ilgili olarak karşılaştığım sorunları aşmama yardımcı olan, destek ve ilgilerini esirgemeyen, Ankara Üniversitesi, D.T.C.F. Sosyoloji Bölümü başkanı Prof.Dr. Aytül KASAPOĞLU'na teşekkür ederim.

Bu çalışmanın değişik aşamalarında yardım ve desteklerini esirgemeyen Mersin'e Göç Edenlerle Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı sayın Yahya MUNİS'e, Tez Araştırma LTD. Şirketine ve Demokrasi Gazetesi Mersin Bürosu çalışanlarına teşekkür ederim.

Hani, biz nerdeyiz diyen sesinizi duyar gibiyim. Sevgili eşim Özlem ve varlığından her zaman sevinç duyduğum kızım Ezgi, siz olmasaydınız bu çalışma da olmazdı.

	ii
ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
TABLOLAR LİSTESİ	V
ŞEKİLLER LİSTESİ	IX
BÖLÜM I: GİRİŞ 4	
I.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	1
I.2. ARAŞTIRMA PROBLEMİ	2
I.3. METODOLOJİ	6
I.3.1. ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇEKLER	6
I.3.1.1. Likert Tipi Ölçekler	7
I.3.1.2. Mach IV Ölçeği	7
I.3.1.3. Mach V Ölçeği	9
I.3.2. ANKET	10
I.3.3. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEME	10
I.3.4. DEĞERLENDİRME	11
I.3.5. ÇALIŞMA ALANININ TANITIMI	13
I.4. ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR	18
I.4.1. Konuya Yaklaşımları Açısından Önceki Araştırmalar	19
I.4.2. Kullanılan Araştırma Teknikleri Açısından Önceki Araştırmalar	24
I.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI VE BEKLENTİLERİ	26
I.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	28
I.7. ARAŞTIRMADA KULLANILAN TEMEL KAVRAMLAR	30
I.7.1. Kişilik	30
I.7.2. Makyavelizm ve Makyavelist Kişilik	34

I.7.3.	Sosyal Değer ve Tutumlar	35
I.7.4.	Meslek (Uğraş)	40
I.7.5.	Sosyal Sınıf	42
BİRİNCİ BÖLÜMÜN DİPNOTLARI		46
BÖLÜM II:	ÖRNEKLEM GRUBUNA İLİŞKİN TEMEL BULGULAR ...	48
II.1.	ÖRNEKLEM GRUBUNA AİT TEMEL ÖZELLİKLER	48
BÖLÜM III:	MAKYAVELİZMİ ORTAYA ÇIKARAN SOSYAL ETKENLER.....	55
III.1.	CİNSİYET VE MAKYAVELİZM	57
III.2.	YAŞ GRUPLARI VE MAKYAVELİZM	62
III.3.	EĞİTİM VE MAKYAVELİZM	63
III.3.1.	En Son Bitirilen Okul Adı ve Makyavelizm	64
III.3.2.	En Son Bitirilen Okulun Yeri ve Makyavelizm Derecesi	65
III.3.4.	Baba ve Annenin En Son Bitirdiği Okul ve Makyavelizm Derecesi ...	67
III.4.	GELİR VE MAKYAVELİZM	70
III.5.	KENTLEŞME/ KENTLİLEŞME VE MAKYAVELİZM	72
III.5.1.	Kentleşme ve Makyavelizm	73
III.5.2.	Doğumyeri ve Makyavelizm	75
III.5.3.	Kentte Oturulan Yerleşim Alanı Bölgesi ve Makyavelizm Derecesi.	77

III.6.	DINDARLIK VE MAKYAVELİZM	79
III.6.1	Namaz	80
III.6.2	Oruç	80
III.6.3.	Zekat, Fitre ve Sadaka Verme ...	81
III.6.4.	Kurban Kesme	83
III.6.5.	Hac	84
III.7	SPOR VE MAKYAVELİZM	86
III.7.1.	Spor Yapma Eğilimi	87
III.7.2.	Yapılan Spor Dalı	88
III.8.	EVLİLİK VE MAKYAVELİZM	90
III.9.	PERİYODİK YAYIN İZLEME VE MAKYAVELİZM	91
III.9.1.	Periyodik Yayın İzleme Eğilimi ve Makyavelizm	92
III.9.2.	İzlenen Periyodik Yayın Türü ...	93
III.10.	MUZİK VE MAKYAVELİZM	95
III.11.	SOSYAL ÖRGÜTLÜLÜK VE MAKYAVELİZM	97
III.11.1.	Mesleki Örgütlülük	97
III.11.2.	Üyesi Olunan Mesleki Kuruluşun Çalışmalarına Katılım Düzeyi ...	99
III.11.3.	Diğer Kuruluş Üyeliği	100
III.12.	SOSYAL STATÜLER VE MAKYAVELİZM	102
III.13.	SOSYAL SINIFLAR VE MAKYAVELİZM	106
BÖLÜM IV: SONUÇ VE DEĞERLENDİRME		112
IV.1.	BULGULARIN ÖZETİ VE DEĞERLENDİRME	112
V.2.	SONUÇ VE ÖNERİLER	119

DZET	123
ABSTRACT	125
KAYNAKÇA	127

EKLER

EK 1: MAKYAVELİZM ÖLÇEĞİ

EK 2: MACH IV KİŞİLİK ÖLÇEĞİ

EK 3: MACH V KİŞİLİK ÖLÇEĞİ

EK 4: ANKET FORMU

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1:	Mersin İli Nüfusu Yaş Grupları	14
Tablo-2:	Mersin İli Nüfusu 12 yaş ve Üzeri Medeni Durumu	15
Tablo-3:	Mersin İli Nüfusu Okur Yazarlık Durumu	16
Tablo-4:	Mersin İli Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı ...	17
Tablo-5:	Yanıtlayıcıların Doğum Yerlerine Göre Dağılımı..	49
Tablo-6:	Yanıtlayıcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı ..	50
Tablo-7:	Yanıtlayıcıların Cinsiyet Dağılımı	50
Tablo-8:	Yanıtlayıcıların En Son Bitirdikleri Okul Adı...	51
Tablo-9:	Yanıtlayıcıların En Son Bitirdiği Okul Yeri	52
Tablo-10:	Yanıtlayıcıların Medeni Durumu	52
Tablo-11:	Yanıtlayıcıların Ortalama gelir Dağılımı	53
Tablo-12:	Yanıtlayıcıların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı	54
Tablo-13:	Makyavelizm Derecelerine Göre Örneklemenin Durumu	57
Tablo-14:	Örneklemenin Cinsiyet Dağılımı ve Makyavelizm Derecesi	58
Tablo-15:	Örneklemenin Yaş Grupları Dağılımı ve Makyavelizm Derecesi	62
Tablo-16:	En Son Bitirilen Okul Adı ve Makyavelizm Derecesi	64
Tablo-17:	En Son Bitirilen Okulun Yeri ve Makyavelizm Derecesi	66

Tablo-18: Babanın Eğitim-Öğretim Durumu ve Makyavelizm Makyavelizm Derecesi	67
Tablo-19: Annenin Eğitim-Öğretim Durumu ve Makyavelizm Derecesi	69
Tablo-20: Ortalama Gelir Dağılımı ve Makyavelizm Derecesi	71
Tablo-21: Kentte Oturma Süresi ve Makyavelizm Derecesi.....	73
Tablo-22: Doğum Yeri ve Makyavelizm Derecesi.....	75
Tablo-23: Kentte Oturulan Yerleşim Alanı Bölgesi ve Makyavelizm Derecesi.....	77
Tablo-24: Namaz Kılma İbadetini Yerine Getirme Sıklığı ve Makyavelizm Derecesi	80
Tablo-25: Oruç Tutma İbadetini Yerine Getirme Sıklığı ve Makyavelizm Derecesi	81
Tablo-26: Zekat, Fitre ve Sadaka Verme İbadetini Yerine Getirme Sıklığı ve Makyavelizm Derecesi	82
Tablo-27: Kurban Kesme İbadetini Yerine Getirme Sıklığı ve Makyavelizm Derecesi	83
Tablo-28: Hacca Gitme ve Makyavelizm Derecesi	8
Tablo-29: Spor Yapma Eğilimi ve Makyavelizm Derecesi.....	87
Tablo-30: Yapılan Spor Dalı ve Makyavelizm Derecesi	89
Tablo-31: Medeni Durum ve Makyavelizm Derecesi	91
Tablo-32: Periyodik Yayın İzleme ve Makyavelizm Derecesi	92
Tablo-33: İzlenen Periyodik Yayın Türü ve Makyavelizm Derecesi	94

Tablo-34: Müzik Tercihi ve Makyavelizm Derecesi.....	95
Tablo-35: Mesleki Örgütlülük ve Makyavelizm Derecesi	98
Tablo-36: Mesleki Kuruluşun Çalışmalarına Katılım ve Makyavelizm Derecesi	99
Tablo-37: Diğer Kuruluş Üyeligi ve Makyavelizm Derecesi	101
Tablo-38: Örneklemenin Sosyal Statü Dereceleri.....	104
Tablo-39: Örneklemenin Sosyal Statü grupları ve Makyavelizm Derecesi	105
Tablo-40: Örneklemenin Sosyal Sınıflara Göre Dağılımı	108
Tablo-41: Örneklemenin Sosyal Sınıflara Göre Dağılımı ve Makyavelizm Derecesi	109

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil-1: Makyavelizm Dereceleri Frekans Histogramı.....	56
Şekil-2: Sosyal Statü Frekans Histogramı	103
Şekil-3: Sosyal sınıf Frekans Histogramı	107

BÖLÜM I: GİRİŞ

I.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın ana amacı, bir kişilik ve toplumsal davranış eğilimi olarak değerlendirilen makyavelizmin toplumsal temellerini ortaya koymaktır. Bu amaç, kişilerin toplumsal davranış eğilimlerinin onların cinsiyet rolleri, eğitim düzeyleri, gelir durumları, toplumsal statüleri, yaşadıkları yerleşim birimleri, inançları ve değerleri tarafından etkilenip belirlendiği yolundaki genel görüşe bağlı olarak belirlenmiştir. Bu temel amaca bağlı olarak, aşağıda sıralanan amaçlar gerçekleştirilmeye çalışılacaktır:

- 1) Makyavelist kişiliğin oluşumunda rol oynayan sosyal çevre etkenlerini ortaya koymak,
- 2) Aktörlerin üyesi oldukları sosyal grupların yapı ve özelliklerinin makyavelist kişilik ve davranış özellikleri üzerindeki etkilerini belirlemek,
- 3) Farklı meslek ilişkilerinin bireylerin makyavelist kişilik ve eğilimlerini belirlemede oynadığı rolü göstermek,

4) Sosyal sistem içerisinde cinsiyet rollerinin ve sosyal sistemin bu rollerden beklentilerinin de bireylerin makyavelist kişilik, tutum ve inançlarının oluşumunda rol oynadıklarının gösterilmesi,

5) Kişilerin eğitim düzeyleri, meslekleri, gelirleri ve bu etkenlere dayalı olarak toplum içerisinde edindikleri statüler ve yaşama biçimlerinin de makyavelist kişilik ve toplumsal davranışlarını belirleyen temel göstergelerden biri olduğunu, ortaya koymaktır.

1.2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Kişiliği oluşturan sosyal çevre etkenleri, kişilik yapısının aktörlerin sosyal sistem içerisindeki ilişkilerine yansıma biçimleri ve çok önemli sosyal olayların ardında yatan bir değişken olarak kişilik yapısının görülmesi çok eski yıllardan beri düşünürlerin ilgi alanına giren temel problemlerden birisidir. İnsanın kişilik doğası ile sosyal davranışları arasında bir ilişki olduğu kabullenimi antik döneme kadar dayandırılabilir.

Kişilik kavramı, bireylerin yaşamlarında ortaya çıkan sosyal davranış örüntülerindeki tutarlılık ve düzenliliği anlatmaktadır. Bireyleri diğer bireylerden farklı kılan, diğerlerinden ayırdetmede belirlenebilecek olası

davranışlara karşılık vermeleri ve sosyal çevrelerini ayarlamalarını belirlemede davranış düzenliliği ve tutarlılığın olması gerektiğini anlatmaktadır.

Kişiliğin oluşumunu yaratan davranış düzenliliği ve tutarlılığı sosyal bilimcilerin ilgi alanına nasıl yansımakta, davranış düzenliliği ve tutarlılığı insanlarda nasıl oluşmaktadır? Toplumun yaşam koşulları içerisinde insanların sosyal davranışlarında önemli düzenlilik ve tutarlılık gerçekten varsa, sosyal davranışların altında yatan bu düzenlilik ve tutarlılığın psikolojik, kültürel ve sosyal kökenleri nelerdir?

Kişilik konusunda bilimsel değer taşıyan ilk yaklaşım M.Ö. IV. yüzyıl'da Hipokrat tarafından ortaya konulmuştur. Hipokrat insan kişiliğini;

- a) Hafif kanlı,
- b) Ağır kanlı,
- c) Sevdalı,

d) Asabi, olmak üzere kan yapısına göre dört kategoride incelemektedir. Kişiliğin ardında yatan davranış düzenliliği ve tutarlılığı konusunda farklı bir yaklaşım da "kişilik yapısı ve doğasının genel olarak biyolojik kökenli olduğudur" (Koç, 1994: 125).

Kişilik özelliklerini ruhsal ve toplumsal açıdan değerlendiren Spanger, insanın kişilik yapısı ve doğasını altı temel tipe ayırarak incelemektedir. Bu tipler:

- 1) Teorik tip: Soyut düşünen, düşüncelerini gerçekleştirme eğilimi güçlü olan kişiler,
- 2) Estetik tip: yenilik ve değişiklik peşinde koşan kişiler,
- 3) Ekonomik tip: Maddi çıkarlarını ön planda tutan kişiler,
- 4) Sosyal tip: Sosyal ilişkilerinde başkalarına yardımcı olma eğilimi taşıyan kişiler,
- 5) Politik tip: Sosyal statü edinmeye çalışan kişiler,
- 6) Dindar tip: Günlük pratik yaşamdan daha çok, ahiretle ilgili olan kişiler, gibi tiplerdir (Koç, 1994: 125).

İnsanın nesnel ve öznel yanlarıyla sosyal davranışlarının ardında yatan düzenlilik ve tutarlılık kavramının anlatımı olan kişilik kavramı, insanın sosyal çevresine uyum sağlamak amacıyla hayatı boyunca ortaya koyduğu, gerçekleştirdiği davranış bütünlüğü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bütünlük, onun sosyal yaşamı ve sosyal konumunu doğrudan etkilemektedir.

Kişilik ve sosyal davranış açısından günümüzde benimsenen üç önemli strateji; yönelim, durumsal ve etkileşim stratejileri'dir.

Yönelim stratejisi; kişilik ve sosyal davranışın belirlenmesinde bireyin iç dünyasının yapısının, bireyin davranış düzenliliği ve tutarlılığını belirlediğini ileri sürmektedir.

Durumsal strateji ise; bireyin sosyal davranış eğilimlerindeki düzen ve tutarlılığın anlaşılmasının, sosyal koşulların, sosyal durum özelliklerine dayanılarak gerçekleştirilebileceğini iddia etmektedir.

Etkileşim stratejisi de, bireyin sosyal davranışlarındaki yönelim özelliklerinin ve durum özelliklerinin etkileşimine dayalı olarak belirlendiğini savunur.

Buraya kadar anlattıklarımızda görüldüğü gibi insanın kişilik yapısı, sosyal davranışlarındaki düzenlilik ve tutarlılık bize insanları anlama ve tanımlamada kolaylık sağlamaktadır.

Ancak bizim bu çalışmamızdaki temel problemimiz insanları ne bu tür kategorilere ayırmak, ne de, kişilik

yapısının oluşumu konusunda sosyal çevre mi yoksa kalıtım mı belirleyici gibi bir tartışmayı yapmaktır. Araştırmamızın temel problemi; makyavelist kişilik yapısının modern sanayi toplumunda beklenen bir kişilik yapısı olduğu, bu kişilik yapısının ve bu yapıya denk düşen davranış eğilimleri ve inançların da sosyal determinantlara göre belirlendiğini tartışabilmektir.

Sosyal ilişkiler sisteminde diğerleri ile olan ilişkilerinde kendine özgü davranış taktikleri ile başkalarını güdüleyip düzenleyebilen ve diğer insanları yönetebilen bir insan tipi var mıdır? Böyle bir insan tipi varsa, bu insan tipinin kişilik yapısının toplumsal ve kültürel kökenleri nelerdir? Bu kişilik eğiliminin sosyal sınıflar ve sosyal statü ile bağlantısı nedir? Bu sorular araştırmamızın temel problemlerini oluşturmaktadır.

I.3. METODOLOJİ

I.3.1. Araştırmada Kullanılan Ölçekler

Sosyal araştırmalarda kullanılan ölçekler "bilindiği üzere bir grup birbiriyle ilişkili cümlelerden oluşmakta ve bu tür bileşik değerlendirmelerle tek bir gözlem yerine daha kompleks genellemelere ulaşmak olanağı doğmaktadır" (Kasapoğlu, 1992: 24).

Makyavelizmin toplumsal temelleri araştırmasında da farklı meslek grupları, cinsiyet rolleri, sınıf ve statü farklılaşmalarında bireylerin sahip olduğu makyavelist inanç ve eğilimlerin saptanması amacıyla Mach IV ve Mach V ölçekleri kullanılmıştır.

1.3.1.1. Likert Tipi Ölçekler

"Likert (1932) tipi ölçekler, görelî olarak kolay ve etkili ölçme araçlarıdır" (Walton, 1967: 335). Likert tipi ölçeklerde tutum sürekliliğini sağlayan ölçeğin maddeleri değil, ölçeğin toplam puan değeridir. "Çünkü bireyler her maddeye verdikleri yanıtların karşılığı olan puanların toplamına göre değerlendirilmektedir" (Sencer ve Sencer: 1978: 343).

Tutum ve eğilim ölçmek için kullanılan bu tür ölçme araçları, tutum ve eğilimin yönü ile birlikte yoğunluğunu da dikkate aldığı için yaygın olarak kullanılmaktadır.

1.3.1.2. Mach IV Ölçeği

Bu araştırmada toplumun farklı sosyal sınıf ve gruplarına mensup bireylere Mach IV ölçeğinde düzenlenmiş cümlelere katılma derecelerini saptamak amacıyla yedi

seçenek önerilmiştir. Önerilen seçenek ve puan değerleri de aşağıdaki biçimde düzenlenmiştir:

- a) Tümüyle Katılıyorum (7 puan)
- b) Biraz Katılıyorum (6 puan)
- c) Katılıyorum (5 puan)
- d) Fikrim Yok (4 puan)
- e) Tümüyle katılmıyorum (3 puan)
- f) Biraz Katılmıyorum (2 Puan)
- g) Katılmıyorum (1 puan)

Makyavelist inanç ve eğilime bireylerin yakınlık ve uygunluk derecesini ölçmek amacıyla düzenlenmiş maddelerde bu puanlama sistemi kullanılmıştır. Ancak Makyavelist eğilime tümüyle zıt, örneğin; "Yalan söylemenin hiç bir mazereti olamaz" gibi düzenlenmiş maddelerde de bireylere aynı seçenekler önerilmiştir. Bu maddeler, tersine dönmüş anlatımlar olarak da adlandırılabilir. Fakat maddenin puanlaması ise şöyle yapılmıştır:

- a) Tümüyle Katılıyorum (1 puan)
- b) Biraz Katılıyorum (2 puan)
- c) Katılıyorum (3 Puan)
- d) Fikrim Yok (4 puan)
- e) Biraz Katılmıyorum (5 puan)
- f) Katılmıyorum (6 puan)
- g) Tümüyle Katılmıyorum (7 puan)

I.3.1.3. Mach V Ölçeği

Mach V kişilik ölçeğinde bir liste biçiminde düzenlenmiş yirmi ifade grubu vardır. Bu ifade gruplarının her biri üç değişik anlatımın düzenlenmesi ile oluşturulmuştur. Anlatımların her biri, insanların genel görüşleri, düşünceleri, tutum ve alışkanlıklarını ortaya koymayı hedefler. Bireyler kendilerine verilen anlatımlardan düşünce ve tutumlarına en yakın olanı (+), en uzak olanı da (-) ile işaretlemektedir. Puanlama sistemi de şöyledir:

- 1) A) Başarılı bir suçlunun hayal gücü ve yeteneği başarılı bir iş adamınıninkinden daha fazladır
B) "Merhametten maraz doğar" ata sözü pek çok hakikati yansıtır.
C) İnsanların çoğunun mülkiyetlerini yitirmede yaşadıkları acı, babalarını yitirdiklerinde duydukları acıdan daha ağırdır.

Puanlama ise;

- A(+) B(+) A(+) B(+) C(+) C(-), ise (1) puan,
C(-) B(-), ise (3) puan,
A(-) B(-), ise (5) puan,
C(+) A(-), ise (7) puan biçimindedir.

1.3.2. Anket

Araştırmamızın temel amacı doğrultusunda bireylerin makyavelizm ölçeklerinden elde ettikleri ortalama makyavelizm puanı ile kişilerin yaş, cinsiyet rolleri, eğitim düzeyleri, gelirleri, dinsel inançları, yaşama alışkanlıkları ile bir ilişkinin varlığını ortaya koyabilmek amacıyla toplam otuzdokuz soruyu içeren bir görüşme formu hazırlanmıştır.

Görüşme formunun yapılan meslek sorusuna uygun olarak kentli sosyal sınıf kavramı'na başvurularak makyavelist eğilim ve inançların sosyal sınıflarla olan bağı kurulacaktır. Yine görüşme formunun eğitim düzeyi, meslek, gelir ve Mersin'de yaşadıkları yerleşim birimine göre yapılacak sosyal statü sınıflaması ile makyavelizm arasındaki farklılaşma ortaya konulacaktır.

1.3.3. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırmamız esas olarak Mersin kentsel alanını kapsamaktadır. Mersin kentsel alanında yaşayan kentli sosyal grupların bireyleri arasında var olduğunu peşinen kabullendiğimiz makyavelizm eğiliminin bu grupların sosyal sınıf özellikleri, sosyal konum özellikleri ile olan bağlantı noktaları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmamızın bu temel amacına uygun olarak kentli meslek gruplarından rastlantısal örneklemin koşullarını taşıyacak bir biçimde seçilen kümeler üzerinde bu araştırma yürütölmüştür.

Araştırmada 300'ün üzerinde görüşme yapılmış, bu görüşmelerden 263'ün sonuçları değerlendirilmeye alınmıştır.

I.3.4. Değerlendirme

Görüşme formlarından elde edilen bilgiler önce bilgi-işlem veri formlarına kodlanmış, daha sonra bilgisayar olanakları kullanılarak sonuçlar değerlendirilmiştir.

İstatistiksel çözümler ve gruplar arası farklılık eğilimlerini ortaya koymak amacıyla araştırmada 'Statistical Packages for Social Sciences' (SPSS) adlı paket program seti içinde değişik istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu teknikler: Ki-Kare, T-Testi, varyans analizleri ve korelasyon analizleridir. Araştırmada yanılma olasılığı olarak 0.05 alınmıştır.

Örnekleme kümesinden elde edilen bulgular tablolar kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın amaçları amaç ve varsayımlar bölümünde ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Araştırma bulguları raporlaştırılırken;

a) Örneklem grubunun verileri anket formunun sorularına dayalı olarak tablolaştırılmış,

b) Mach IV ve Mach V ölçeklerinden elde edilen ortalama 100 puan ve üzerine sahip bireyler makyavelist olarak kabul edilmektedir. Makyavelist bireylerin yaş grupları, cinsiyet, eğitim düzeyleri, meslekleri, sosyal kökenleri, sanat, spor, medyayla ilişkileri, dinsel inanç ve eğilimleri, sosyal hareketlilik düzeyleri, sınıf ve sosyal statüleri tablolaştırılmış, makyavelist eğilim ve inançlar, makyavelist kişilik özelliklerini koşullayan toplumsal etmenler belirlenmeye çalışılmıştır.

Mach IV ve Mach V ölçeklerinden ortalama puanı 100'ün altında olanlar ise, makyavelizm eğiliminden uzaklaşanlar olarak kabul edilmektedir. Makyavelist kişilik eğiliminden uzaklaşan bireyler için de aynı tablolar kullanılarak, bu kişilik eğiliminden uzaklaşmanın sosyal temelleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın sonuç ve değerlendirme bölümünde de makyavelist tutum ve eğilimi taşıyanlarla taşımayanlar arasında bir karşılaştırma yapılarak, makyavelizmin sosyal sınıf ve sosyal statü özellikleri ile ilişkisinin sonuçları tartışmaya açılmıştır.

I.3.5. Çalışma Alanının Tanıtılması

Yukarıda da açıkladığımız gibi araştırma Mersin kentsel alanı ve kentli sosyal gruplar, kentli sosyal sınıflar arasında sürdürülmüştür. Bu nedenle kısaca Mersin kentsel alanına ilişkin bilgilere değinmek kanımızca yararlı olur.

1880 Tarihli Adana vilayeti sainesine göre; Mersin kasabasının nüfusu 859 kişidir. Bu 859 kişinin 625'i müslim, 147'si rum, 37'si ermeni, 50'si de katoliktir.

Bu tarihten yüz yıl sonra, yani 1980'de Mersin kentinin nüfusu 221.861, 1985 yılında 314.350, 1990 yılında da 422.357'ye ulaşmıştır. 1990 yılının nüfus verileri temel alındığında tüm Mersin alanında toplam nüfus 1.266.995, kadınların sayısı 621.751, erkeklerin sayısı da 645.244'tür. Toplamı 1.266.995 olan il nüfusunun demografik ve sosyal verilere göre dağılımı tablolastırılarak verilmiştir.

Tablo 1: Mersin İl Nüfusunun Yaş Gruplarına Dağılımı

Yaş Grubu	N	%
0-4	131.458	10.4
5-9	152.976	12.1
10-14	157.995	12.5
15-19	148.730	11.7
20-24	111.515	8.8
25-29	117.143	9.2
30-34	96.111	7.6
35-39	82.678	6.5
40-44	64.297	5.1
45-49	49.250	3.9
50-54	42.886	3.4
55-59	37.224	2.9
60-64	29.898	2.4
65-69	17.750	1.4
70-74	9.616	0.8
75-79	8.229	0.6
80-84	4.802	0.4
Bilinmeyen	3.300	0.3
Toplam	1.266.99	100

Kaynak: DIE, (1994).

Nüfus verilerine dayalı olarak Mersin'de çalışabilir aktif nüfus oranının %61.9, bağımlı nüfus oranının da %38.1 olduğunu söyleyebiliriz. Bu da Mersin kentsel alanına

yönelik olarak son yıllarda yoğun bir iç göç yaşandığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tablo-2'de 1990 nüfus sayımı sonuçlarına dayalı olarak il nüfusunun medeni durumu (12 yaş ve üzeri) gösterilmektedir.

Tablo 2: Medeni Durum (12 yaş ve üzeri)

Medeni Durum	N	%
Evli	262.359	42.
Bekar	351.040	57.
Toplam	613.399	100.0

Mersin kentsel alanında 12 yaş ve üzeri evli olan nüfus içerisinde erkeklerin oranı %50.04, kadınların ise %49.96'dır.

Bekarların ise, %44.3'ünün kadınlar, %55.7'sini erkekler oluşturmaktadır.

1990 yılı nüfus verileri temel alınarak Tablo-3'de Mersin kentsel alanında ki nüfusun okur yazarlık durumu gösterilmiştir.

Tablo 3: Okur Yazarlık

Okur Yazarlık	N	%
Okur Yazar	926.107	83.8
Okur yazar Değil	179.687	16.2
Toplam	1.105.794	100.0

Okuma yazma bilmeyenlerin %29.8'ini erkekler, %70.2'sini kadınlar oluşturmaktadır Okuma yazma bilenlerin ise, %54.6'sını erkeklerden, %45.4' de kadınlardan meydana gelmektedir.

1992 yılında Mersin Sanayi ve Ticaret Odasının hazırladığı ekonomik rapor baz alınarak, çalışan nüfusun ekonomik sektörlere dağılımı ise Tablo-4'te gösterilmiştir. Tablo-4'ün verileri, Mersin'de çalışan nüfusun önemli bir bölümünün tarım, orman ve balıkçılık ve sosyal hizmetler sektöründe yoğunlaştığını göstermektedir.

Tablo 4: Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı

Sektörler	N	%
Tarım-Orman Balıkçılık	232654	59.2
Madencilik	486	0.1
İmalat Sanayi	34207	8.7
Elektrik-Gaz Su	5373	1.4
İnşaat ve Bayındırlık	16855	4.3
Toptan ve Parekende Ticaret	23850	6.1
Lokanta-Kahvehane Otel	7880	2.0
Ulaşım-Haberleşme Depolama	15492	
Mali Kurumlar	6798	1.7
Sosyal Hizmetler	46887	11.9
Tanımlanamayan	2816	11.9
Toplam	393298	100.0

Mersin'de aynı dönemde (1985) işsiz ya da iş arayanların sayısı da 29252'dir.

Yine Mersin'de tarım kesiminde çalışanların oranı yaklaşık olarak Türkiye ortalamasının 5,5 katı kadardır. Mersin ve ilçelerinde kentleşme hızının yüksek olmasına karşın, tarım sektöründe gözlenen bu durum bir gelişki gibi gözükmemektedir. Bunun nedeni, bölgenin ve ilin ticaret,

sanayi ve diğer sektörleri kadar, tarım sektörü de göçü çekecek nitelik taşımasıdır.

I.1.4. ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR

İnsanın kişilik yapısı nasıl oluşmaktadır? İnsanın kişilik yapısı ile sosyal davranışları, sosyal sınıf ve statüsü arasında bir bağlantı var mı soruları Antik döneme kadar dayandırılabilen sorulardır.

Antik Roma döneminde insanlar tiyatrodaki aktörleri özel bir maskin ardından izlerlerdi. Özel bir maskin ardında rol etkileşiminde bulunan oyuncunun ya da personanın (tiyatro ve romandaki karakter) sahnede oynadığı karakterle davranış ve tavır açısından uyumlu olması beklenirdi. Başlangıçta sadece tiyatro sahnesinde özel bir maski anlatmakta kullanılan persona terimi zamanla özel maski, bu özel maskin gösterdiği karakteri ve bu karakteri sahnede oynayan aktörü anlatmada kullanılmıştır.

(Snyder ve Ickes, 1986:883).

İnsanın kişilik yapısı ile içinde yaşadığı toplumsal koşullar arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğu görüşü ilk çağlardan beri vurgulanır.

Tarihsel olarak kişilik ve toplumsal davranış ayırımı ilk kez 1936 yılında Kurt Lewin tarafından ortaya konulmuştur. Lewin'in bu konudaki görüşü, "kişiliğe ilişkin bütün olayların bireyin psikolojik durumuna ve toplumsal çevrenin o andaki durumuna bağlı olduğu" (Aktaran, Snyder ve Ickes, 1986: 883) biçiminde özetlenebilir.

İnsanın kişilik yapısının ardında yattığı kabul edilen davranışsal düzenlilik ve tutarlılık nasıl oluşmaktadır, araştırmacıların ilgi alanına nasıl yansımaktadır? Araştırmanın bu bölümünde bu genel çerçeveye içerisinde bir alt başlık olarak değerlendirebileceğimiz makyavelist kişilik, makyavelist inanç ve eğilimlerin sosyal temelleri, sosyal yaşam içerisindeki görünüşleri ve sosyal ilişkilere etkileri konusunda yapılan araştırmalardan bazıları, konuya yaklaşımları ve kullandıkları araştırma teknikleri açısından kısaca gözden geçirilecektir.

I.4.1. Konuya Yaklaşımları Açısından Önceki Araştırmalar

Günümüzde makyavelizm, makyavelist kişilik, makyavelist inanç ve eğilimlerin sosyal kökenleri, sosyal yaşama olan etkilerini konu edinen pek çok araştırma yapılmıştır.

Belirli bireylerin diğer bireyleri kendi çıkar ve yönelim alanı içine alıp başarılı bir biçimde yönetebilme, düzenleyip güdüleyebilme sorunu yüzyıllar boyunca kuram ve araştırmacılar için ilgi çekiciliğini koruyan bir alan olmuştur. Bu soruna yönelik olarak M.Ö. 300 yıl önce iki kitap yazılmıştır. Bu kitaplardan birincisi, Lord Shang'ın Çin'de yazdığı, diğeri de Hindistan'da yazılan The Arthashastra Of Kautilya adlı kitaplardır. Her iki kitabın konusu da, yanına yaklaşılmakta bile korku duyulan sert, soğuk hükümdarlara çevresini düzenleyip, yönetmede en uygun yollar ve pratik (işlemsel) öğütler vermektir (Snyder ve Ickes, 1986: 889).

Pratik yönetme tarzına, düzen taktiklerine yol gösterdiği kadar, bireyler arası yönetim ve düzenlemelerin felsefesi üzerine kurulu düşüncelerini "Prens" ve "Söyleşiler" 'de toplayan Niccola Machiavelli, "kendine özgü düşünceleri, gerçekçiliği ve ilk ulusal devlet kuramcısı" (Althusser, Brewster ve O'Hogan, 1988: 468-479), olarak düşünceleri ile günümüzdeki makyavelizm araştırmalarına ışık tutmaktadır. Christie ve arkadaşları (Snyder ve Ickes, 1986: 889) Machiavelli'den 400 yıl sonra bile onun görüş ve düşünceleri doğrultusunda makyavelizm ölçeğini geliştirmişler ve Amerika çapında yapılan araştırmalarda kullanmışlardır.

Makyavelizm, makyavelist inanç ve eğilimlerin insanlar tarafından benimsenmesi, bu inanç ve eğilimlerin sosyal temelleri ve sosyal yaşam içerisindeki görünümüne ilişkin olarak inceleyeceğimiz ilk araştırma Goran, Rimac ve Buzov'un (1991: 359-366) araştırmasıdır. Bu araştırma Yugoslavya'da üniversite öğrencileri arasında yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 14-27 yaş grubuna dahil 675 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın temel amacı, makyavelist inanç ve tutumları benimsemiş bireylerin bu kişilik eğilimi ile anne-babalarının eğitim düzeyi, meslekleri, mesleki başarıları ve sosyal statüleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Makyavelizm ile sosyal statülerin belirleyicileri arasındaki korelasyonlar istatistik çözümleme tekniklerine dayalı olarak çözümlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda sosyal statülerin belirleyicileri ile makyavelizm arasında bir ilişkinin varolduğu belirtilmiş, ancak sosyal statülerin makyavelizmin (makyavelist inanç ve tutumları benimsemenin) bir sonucu mu yoksa bir nedeni mi olduğu sorusu tam olarak yanıtlanamamıştır.

Benzer bir araştırma yaklaşımı da Henry D. O'Hair ve arkadaşlarına aittir (1979: 528-558). Araştırmacılar, bir kişilik eğilimi olarak adlandırdıkları makyavelizmin değişik sosyal durumlarda kişilerin davranış biçimlerine yansımaları, kendiliğinden ve düzenlenmiş ortamlarda

bireylerin sosyal ortamı kendi lehlerine çevirme yetenekleri ve bireysel yarar ilkesine dayalı olarak yalan söyleme eğilimine bakış açılarını araştırmışlardır. Araştırma, Texas Teknik Üniversitesi'nde 360 kişilik bir öğrenci grubuna uygulanmıştır. Bu öğrenci grubundan Mach IV kişilik ölçeğine dayalı olarak kişilik eğilimi verileri elde edilmiştir. Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlara göre, bireylerin davranış değişiklikleri sosyal durumlarda kendiliğinden oluşmaktadır. Ancak, Makyavelist kişilik eğilimine sahip bireyler diğer bireylere oranla davranış değişikliklerini çok daha çabuk yapabilmekte ve buldukları sosyal ortamı kendi lehlerine düzenleyebilmektedirler. Ayrıca, bireysel çıkarları için başkalarına yalan söylemenin bu kişilik yapısının bir özelliği olduğu vurgulanmaktadır.

Pinto ve Kanekar'ın (1990: 755-762) Bombay Üniversitesinde yaptıkları çalışma da benzer bir yaklaşımla makyavelizmi bir kişilik eğilimi olarak görmektedir. Bu araştırma Bombay Üniversitesi'nde 128'i bayan, 90'nı erkek 218 kişiden oluşan bir öğrenci grubuna uygulanan testlerin sonuçlarını içermektedir. Araştırma, ahlaki duyarlılık, bireysel yarar ve hoşlanma boyutu ile öğrencilerin makyavelist eğilim ve inançları arasında bir ilişkinin bulunduğu varsayımına dayalıdır. Bu varsayım çerçevesinde yapılan araştırma, makyavelist kişilik ve davranış

egilimleri ile ahlaki duyarlılık, hoşlanma ve bireysel yarar arasında olumlu bir ilişkinin olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Makyavelizmi anlattığımız biçimde ele alan bir araştırma da Bell, Nelda ve Duffey'in (1986: 51-55) birlikte yaptıkları araştırmadır. Araştırma farklı yaş grupları arasında yürütülmüş ve toplumsal davranış, kişilik ve insan doğası arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın örneklem kümesi 446 kişiden oluşmaktadır. Değişik yaşlara mensup kadın ve erkeklerin doğalarında huy yönelim noktaları, genel saygı, özsaygı ile makyavelist kişilik ve davranış eğilimi arasındaki ilişki, araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlara göre, insan doğasının yönelim noktaları içinde özsaygının genel saygıdan daha çok yer tuttuğu, makyavelist inanç ve eğilimlerin benimsenmesinde de kadın ve erkek doğaları arasında çok önemli farkların olmadığı görülür.

1.4.2. Kullanılan Araştırma Teknikleri Açısından Önceki Araştırmalar

Araştırmanın bu alt bölümünde Niccola Machiavelli'nin düşüncelerini topladığı eserler temel alınarak yapılan bazı dikkate-değer çalışmalar örnek olarak incelenecektir.

Bu konuda iki değişik örnek Hassane Ajerar ile Althusser, Brewster ve O'Hogan'ın birlikte yaptıkları çalışmadır. Hassane Ajerar (1992: 79) toplumsal politikaların benimsenmesinde siyasal bir değişken olarak makyavelizmin oynadığı rolü İslam ve Batı dünyası'nı karşılaştırarak ortaya koymaya çalışmaktadır. İslam ve Batı dünyalarında politika ve kehanet, politika ve kahin arasında benzerlikler olduğu, bunun da İslam ve Batı dünyası'nda din ve din adamlarının erkinin uzun süre siyasal erkle içiçeliğinden kaynaklandığını, bu çalışma ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu çalışmada İslam Dünyası'ndan İbni Haldun, Batı Dünyası'ndan da Niccola Machiavelli'nin çalışmaları içerik"çözümlemesi" tekniği ile çözümlenmiştir. Çalışma; her iki uygarlık dünyasında da benzer toplumsal gereksinimlerin benzer sonuçlara yol açtığı, politika ile kehanet ve politika ile kahin arasındaki ilişkinin benzer sosyal koşullardan kaynaklandığı görüşlerine dayalıdır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre; İbni Haldun İslam Dünyası'ndan Niccola

Machiavelli de Batı Dünyası'ndan yeni bir dünya, yeni bir devlet anlayışının ilk habercileridir. Her ikisi de toplumsal, realist bir devlet görüşünün temsilcileri olarak kabul edilmektedirler.

Althusser, Brewster ve O'Hogan'da (1988: 468) benzer bir teknikle Niccola Machiavelli üzerine tarihi bir analiz yaparak O'nu ulusal devletin ilk gerçekçi kuramcısı olduğunu ortaya koymuşlardır.

Özellikle makyavelizmi bir kişilik ve toplumsal davranış eğilimi olarak kabul eden ve bu eğilimin sosyal temelleri ve sosyal yaşamdaki görünümleri üzerine odaklanan araştırmalar bu konuda şu sorulara yanıt aramaktadırlar:

1) Diğer bireylerle olan sosyal ilişkilerde diğerlerini kendi yönelim ve etki alanına alıp yönetme, düzenleme ve onları sınırlama becerisine sahip bir kişilik yapısı var mıdır?

2) Başkalarını etki alanına almanın, yönetme, düzenleme ve sınırlamanın kendine özgü davranış taktikleri var mıdır?

3) Bu kişilik yapısının özelliklerini taşıyan bireylerle taşımayan bireyler arasındaki farklılaşma nerede başlamaktadır?

4) Bu eğilimin, varsa, gerçekten toplumsal ve kültürel kökenleri nelerdir?

I.1.5. ARAŞTIRMANIN TEMEL VARSAYIMLARI VE BEKLENTİLERİ

Araştırmamızın temel anlayışı insanın kişilik yapısının sosyal çevre etkenleri ve koşulları tarafından belirlendiğidir. Ya da bir başka deyişle kişilik yapısının belirlenmesinde genetik yapının etkisini inkar etmemekle birlikte önceligi sosyal çevreye tanımaktır. Bu anlayıştan hareketle araştırmamızın makyavelizmin toplumsal temelleri konusundaki temel savı şudur: Makyavelizm, makyavelist kişilik eğiliminin inanç ve tutumları kentli sosyal gruplara ve sınıflara özgüdür. Bir kişilik ve toplumsal davranış eğilimi olan makyavelizm, makyavelist inanç ve eğilimlerin kentli sosyal sınıf ve gruplara özgü olduğunu ortaya koymak açısından, araştırmamızda şu varsayımlar test edilmek üzere ileri sürülmüştür:

1) Makyavelist kişilik ve bu kişiliğe ilişkin inanç ve eğilimlerin benimsenmesi ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

2) Makyavelist kişilik ve bu kişiliğin göstergesi olan inanç ve eğilimlerin benimsenmesi ile yaş arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

3) Makyavelist kişiliğin, makyavelist kanı ve tutumların benimsenmesi ile eğitim arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

4) Makyavelist kişiliğin, makyavelist inanç ve eğilimlerin benimsenmesi ile gelir arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

5) Makyavelist kişilik ve makyavelist eğilimlerin benimsenmesi ile kentleşme/ kentlileşme arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

6) Dinsel inançlara dayalı olarak dinsel ibadetleri yerine getirme sıklığı ile makyavelizm arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

7) Makyavelist kişilik, makyavelist inanç ve tutumların benimsenmesi ile spor arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

8) Makyavelist kişilik, makyavelist eğilim ve inançların benimsenmesi ile evlilik arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

9) Makyavelist kişilik, makyavelist eğilim ve inançların benimsenmesi ile sosyal statüler arasında

anlamalı bir farklılaşma vardır.

10) Makyavelist kişilik, makyavelist inanç ve tutumların benimsenmesi ile sosyal sınıf bağı arasında anlamalı bir farklılaşma vardır.

11) Makyavelist kişilik, makyavelist inanç ve tutumların benimsenmesi ile periyodik yayın izleme arasında anlamalı bir farklılaşma yoktur.

12) Makyavelist kişilik, makyavelist inanç ve eğilimlerin benimsenmesi ile müzik arasında anlamalı bir farklılaşma yoktur.

13) Makyavelist kişilik, makyavelist inanç ve kanıların benimsenmesi ile sosyal örgütlülük arasında anlamalı bir farklılaşma vardır.

I.1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Makyavelizm problemine ilişkin olarak Dünya'da değişik amaçlar güden ve farklı araştırma teknikleri de kullanılarak bir çok araştırma yapılmıştır. Bizim bu konuda yaptığımız araştırma bir sosyolojik alan araştırmasıdır. Bu araştırmada Christie ve arkadaşlarının geliştirdiği orijinal Mach IV, Mach V kişilik ölçekleri makyavelizm

egilimini belirlemek için kullanılmış, bu ölçeklerden elde edilen ortalama kişilik puanı anket formunun sorularından elde edilen verilerle karşılaştırılmıştır. Araştırmanın teknik olarak sınırlılığı kendisini ölçeklerde ve ölçeklerin kullanımında göstermektedir. Orijinal ölçekler ne kadar iyi Türkçe'leştirilirse Türkçe'leştirilsin yine de farklı bir sosyal ve kültürel çevrenin ürünü olması nedeniyle kullanımında zorluklar ortaya çıkmaktadır. Özellikle ölçeğin kişilik ve değerler ortamının belirlenmesine yönelik soruları görüşmeciler tarafından ya anlaşılammakta ya da yanıtlanmak istenmemektedir. Dil ve Kültür farklılığı önemli bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde demografik ve sosyal verileri kayıtlama sisteminin de yeterince düzgün olmayışı araştırmayı sınırlayan etkenlerden birisidir. Örneğin muhtarlık kayıtları, sanayi ve ticaret odası kayıtları, nüfus sayımının yayımlanan son sonuçları incelendiğinde bu durum kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Bir kişilik ve toplumsal davranış eğilimi olarak makyavelizmin belirlenmesi ve sosyal bağlantı noktalarının ortaya konulması için 300'ün üzerinde görüşme yapılması ve bu görüşmelerden 263'ünün değerlendirilerek bir sonuca ulaşılması elbette yeterli olmayacaktır.

Araştırmamızın bir çok yerinde kurulan ilişkiler istatistiksel sonuçlara dayandırılmaya çalışılmış, ancak spekülatif yönü ağır basan tartışmalardan kaçınılmıştır.

I.1.7. ARAŞTIRMANIN TEMEL KAVRAMLARI

Araştırmanın bu bölümünde araştırmamız ile yakından ilgisi olduğunu düşündüğümüz kavramlar tanımlanacaktır. Kişilik, makyavelizm, makyavelist kişilik, sosyal değerler, tutumlar, meslek, sosyal sınıf, sosyal rol ve statü kavramları, daha çok araştırmada vurgulanacak anlamları bağlamından, tanımlanmaya çalışılacaktır.

I.1.7.1. Kişilik

İnsanın davranışlarının kaynağı bir dereceye kadar psikolojik yapısından, bir dereceye kadar üyesi olduğu toplumun etkileşimlerinden, bir dereceye kadar da etkileşim içinde olduğu sosyal gruplardan kaynaklanır. İnsan davranışlarının amacı, biyolojik, fiziksel ve sosyal çevrede ortaya çıkan değişik koşullara uyum gösterebilme, işbirliği ve uyum değerleri çerçevesinde toplumsal bir varlık olarak yaşamını sürekli kılabilme, insan davranışlarının ardında yatan temel gerçeklik, davranış düzenliliği, davranış tutarlılığı ve uyumdur. İşte tam bu

noktada bireyin uyum çabaları, eylemleri ve sosyalleşme sürecinde toplum tarafından kendisine yüklenmiş rolleri oynamada ortaya koyduklarının tümü, kişilik kavramının çerçevesini çizer.

İnsanın tüm bireysel ve sosyal davranış eğilimlerindeki düzen ve tutarlılığı anlatan kişilik kavramı bireyin yaşamı süresince ortaya koyduğu, gerçekleştirdiği davranış bütünlüğüdür. Bu bütünlük insanın sosyal yaşamını ve sosyal konumunu da etkilemektedir.

Sevki Koç'un (1994: 125-126, 125-127) belirttiği gibi, kişilik kalıtım ve sosyal çevre etkenleri tarafından belirlenen bir yapıdır. "Kalıtım bir canlının kendinden önceki canlılarla kan akrabalığı ilişkisi içinde bulunması ve önceki kuşaklardan kendisine bazı özelliklerin geçmesi"dir. Kişilik yapısının oluşumu üzerinde etkili olduğu ileri sürülen biyolojik kalıtımın yanısıra, bazı psikolojik özelliklerin de kalıtım yoluyla kuşaklar arasında aktarıldığı söylenebilir. Örneğin; zeka, duygusallık, algı keskinliği gibi, insan kişiliğindeki önemli boyutlar bunlardan sayılabilir. İnsanın içinde yaşadığı toplumun kültürü ve sosyal özellikleri, toplumsallaşma sürecinde edindiği davranış kalıpları da kişiliği oluşumunda rol oynayan sosyal çevre etmenleridir. Bunların yanında iklim, doğal koşullar ve yaşanılan

bölgenin coğrafi özelliklerinin de kişilik oluşumunu etkileyen faktörler içinde sayabiliriz. Yine Koç'un (1994: 127) belirttiği gibi kişilik, "insanın doğuştan getirdiği temel yapı" ile, içinde yaşanılan çevrenin sürekli etkileşimi sonucu oluşmaktadır."

İnsani özelliklerinin bütününe kapsayan bir kavram olarak kişilik, "bir insanı nesnel (objektif) ve öznel (subjektif) yanlarıyla diğer insanlardan farklı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerinin tümüdür. Ve kişiliğin en önemli özelliği değişebilir olmasıdır" (Koç, 1994: 123-128).

Köknel'e göre (1982) kişilik birbirini tamamlayıcı biçimde işlev gören farklı katmanlardan oluşmuş bir bütündür. Bu katmanlar aşağıdan yukarıya doğru şöyle sıralanmaktadır:

a) En alttaki birinci katman: Kişiliğin bedensel nitelikleri (beden yapısına ilişkin özellikler, boy, kilo, sakatlıklar v.b.),

b) İkinci katman: İç salgı bezlerinin işlevi,

c) Üçüncü katman: Kişiliğin oluşumu ile gelişebilecek olan ruhsal yapının temellerini oluşturan zeka,

ç) Dördüncü katman: İç güdü ve dürtülerin oluşturduğu boyut,

d) Beşinci katman: Kaynağını güdülerden alan duygulanım ve coşku alanı,

e) Altıncı katman: Benlik katmanı,

f) Yedinci katman: kişiliğin gözlenebilen, ölçülebilen yanı, (kişiliğin başkaları tarafından gözlenebilen duygu, düşünce, tutum, davranış, hareket ve eylemlerin yer aldığı alan)

g) Sekizinci katman: Kişiliğin dışarıya yansıyan özelliklerinin toplum değerleri, kuralları ve ahlak açısından değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan karakter,

h) Dokuzuncu katman: Kişinin kendini olduğu ya da olmak istediği biçimde kabullenmesi için başvurduğu yol, yöntem ve harcadığı çaba, ortaya koyduğu ürünlerdir,

i) Onuncu katman: Tüm diğer alanların bilincinde olarak zaman içinde kişinin evrendeki yerini ve değerini saptama, katmanlarıdır.

Baymur'a (1976: 253) göre ise, kişilik; "bir insanın bütün ilgilerinin, tavırlarının, yeteneklerinin, konuşma tarzının, dış görünüşünün ve çevresine uyum tarzının özelliklerini içeren" bir kavramdır.

Tüm anlatılanlara dayalı olarak kişilik kavramını;

a) Bireyin, yaşama bakışındaki özgünlükleri oluşturan ve temel ilgi, dürtü, yetenekleriyle duygusal eğilimlerini de içeren ve belirli bir süreklilik gösteren davranış özellikleri,

b) İnsanın çevresiyle kurduğu tüm insani ilişkilerinin çerçevesini çizen, onu başkalarından ayırdetmeye yarayan huy, alışkanlık, savunma mekanizmaları, ve davranış biçimleri gibi, özelliklerinin oluşturduğu bir bütünlük olarak tanımlayabiliriz.

1.7.2. Makyavelizm ve Makyavelist Kişilik

Makyavelizm; ünlü İtalyan Düşünür Niccola Machiavelli'nin düşüncelerine dayalı olarak geliştirilen ve amaca ulaşmak için her aracın kullanılmasının, bütün yolların denenmesinin meşru olduğu, asıl olarak amaçların araçları meşru kıldığı görüşünü temel alan, siyasette etik ilkelerin işlevsizliğini ve temel belirleyici etkenin güç

oldugunu anlatan düşünce sistemidir. Başka bir deyişle makyavelizm; "devletin ya da devlet adamının, özellikle dış ilişkilerde, kendi ülkesinin birlik bağımsızlık ve güvenliği için yararlı her türlü hareketi yapabileceği ilkesi" (Kasapoglu, 1992: 22) olarak da ifade edilebilir. Makyavelizm; "hiç kuşkusuz siyaset biliminde ve sanatında gerçekçiliğini sürdüren bir anlayıştır...Machiavelli'yi beşyüz yıldır eskitemeyen de bu olgudur" (Bağdatlı, 1984: 10).

Murat Sarıca'nın belirttiği gibi (1987: 52) "Sofistlerden beri ilk kez bir düşünür çıkıyor ve politika daha doğrusu iktidarın kullanılışı başka şey, ahlak başka şey diyor." Böylece "siyasi sorunları din, metafizik, ahlak ilkelerinden soyutlayarak ele aldığından ötürü de siyasi düşünce tarihinde bir yenilik yaratıyor".

1.1.7.3. Sosyal Değer ve Tutumlar

Değer kavramı hakkında şu saptamaları yapabiliriz:

- 1) Kullanışlı ya da arzulanır olma, işe yararlılık, aydınlatıcılık. Amaç veya araçlar hakkındaki inanç.
- 2) Kıymet, paha. Bir şeyin karşılığı. Bir nesneyi işe yarar, aranır, arzulanır, sevilir kılan şey. Mal ve

hizmetlere atfedilen görelî önem. Bu çerçevede, bir nesne ya da malın başka bir nesne ile mübadele edilmesi noktasında taşıdığı değere değişim değeri, eldeki bir malın tüketilmesi ya da kullanılması, yahut başka bir malın üretiminde kullanılma aşamasında taşıdığı değere ise kullanım değeri denir.

3) İnsanların hayatın anlamı ve günlük yaşamın biçimlendirilmesi konusunda alternatif yollar arasından bir tercih yapmalarını sağlayan yol gösterici nitelikteki soyut yahut somut ilke, inanç veya varlıklardan herbiri.

Değer kavramına ilişkin yapılan bu saptama çerçevesinde,

a) Toplumun geleceğinin inşasında hareket noktası kabul edilen geçmiş yaşantı, deneyim ve alışkanlıklara "geleneksel değer",

b) Toplumun tarihsel süreçte yaşadığı serüveni olumlu etkileyen kişi, kurum veya davranış kalıplarına "tarihsel değer",

c) Kendi içinde uyumlu bir toplumun kurulabilmesi ve kendisini yeniden üretebilmesi için o toplumda yaşayan bireylere kazandırılan davranış kalıpları ve eğitsel kodlara "kültürel değer",

ç) Doğrular ve yanlışlar konusunda insanı uyarıcı nitelikteki dini ilkelere "dini değer",

d) İnanç ve ideolojiler arasında bir tercih yapılabilmesinde aydınlatıcı rol oynayan düşünsel mihenk taşlarına da "felsefi değer" adı verilir.

Sosyal değerler, bir toplumda ya da toplumsal gruplarda bireylerin olumlu tepki verdikleri düşünceler, kurallar, uygulamalar, maddi nesnelere olarak tanımlanabilir. Aktörün üyesi toplumun etkisiyle sosyal değerlerin oluştuğu ileri sürülebilir, "birey için değerli olan şeyler herkes için değerlidir ve değerler ulaşılmak istenilen hedefleri temsil ederler" (Rokeach, 1968: 454).

Rokeach'a göre (1973), değer kavramı sosyoloji, psikoloji, sosyal psikoloji, siyaset bilim, eğitim, psikiyatri, ekonomi ve tarih gibi tüm sosyal bilimlerde ele alınması gereken merkezi bir ögedir.

Ayrıca Rokeach (1973) bu konuda şu temel sayıltılara değinmektedir:

1) Bir insanın sahip olduğu değerlerin toplamı göreceli olarak küçüktür,

2) İnsanlar her yerde aynı değerlere fakat, değişik derecelerde sahiptir,

3) Değerler, değerler sistemi içinde örgütlenmişlerdir,

4) Önceki insan değerlerinin bilinmesi, kültürü, toplumu, onun kurumlarını ve kişiliğinin aslını ortaya koyabilir,

5) İnsan değerlerinin sonuçları her olguda kendini ortaya koyar ve sosyal bilimciler için anlaşılması çok önemlidir.

Tutum kavramı ise; "belirli kişi, grup, fikir veya nesnelere karşı takınılan yahut bazı durumlarda gösterilen olumlu ya da olumsuz tepkilerdeki istikrarlı eğilim" (Demir ve Acar, 1992: 361) ya da "birey, nesne veya ortamlara olumlu ya da olumsuz bir şekilde tepkide bulunma eğilimi" (Demir ve Acar, 1992: 361) olarak tanımlanabilir.

Ayrıca tutum kavramı bireyin gerçekleştirdiği veya gerçekleştirmek için amaçladığı sorumluluk gerektiren davranış, etik açıdan doğru veya yanlış, iyi, kötü, uygun veya uygun olmayanın belirlenmesinde konu edinilen şey, olarak da anlatılabilir.

Kasapoğlu'nun belirttiği gibi (1992: 18), "Bazı araştırmacılar tutum ve değerleri eş anlamlı görürken bazıları ya değerlerin tutumlardan daha temel kavramlar olduğunu ve tutumu etkilediğini savunmakta ya da değerleri, tutumların bir alt bölümü olarak görmektedir." Sosyal bilimler alanında bu konuda ayrıntılı bir tartışma literatürü söz konusudur.

Sosyal değer ve tutum kavramları genellikle birbirinin yerine ya da birarada kullanılabilir. Bu araştırmada da bu tür bir yol izlenmiştir. Araştırma toplumun farklı sosyal sınıf ve statülerine dahil çok sayıda birey arasında kişilik eğilimleri, tutum ve değerleri ölçülerek yürütüldüğü için, tutumlar bireysel olarak değil, karşılaştırmaya konu edilen gruplar açısından değerlendirilmiştir. Bu nedenle araştırmada söz konusu edilen bireysel değerler, bireysel tutumlar değil, grup değerleri ve tutumlarıdır. Nitekim Kasapoğlu'nun belirttiği gibi (1992: 20) "tutumları bakımından grupları karşılaştırmak" olanaklıdır.

Ayrıca kentli sosyal gruplarda kişilik eğilim ve tutumları ölçülürken kullanılan Mach IV ve Mach V ölçekleri de Likert tipi tutum ölçeklerine dönüştürülerek kullanılmaktadır.

I.1.7.4. Meslek (Ugraş)

Meslek; "belirli düzeyde beceri, teorik bilgi, eğitim ve diploma gerektiren, niteliği toplumdan topluma değişmekle beraber yüksek statü, prestij ve gelir kazandıran iş" (Demir ve Acar, 1992: 245) olarak tanımlanabilir.

Kemerlioglu (1973: 29) "mesleğin her toplumda kalıcı olan ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel özellikleri olduğuna ve ayrıca kişisel özellik ve yeteneklerin de göz önünde bulundurulmasının gerekliliğine işaret ederek" mesleği şöyle tanımlamıştır; (1973: 34) "Meslek kişinin başkalarıyla işbirliği yaparak geçimini sağlamak ve toplum içindeki yerini almak için nispeten sürekli olarak yapıp yerine getirdiği, belirli bir alandaki sosyo/kültürel, ekonomik ve teknik özellikteki iş ve faaliyetlerin bütünleşmiş bir işbirliğidir".

İnsanın geçimini sağlayan bir dizi bütünlük olarak meslek, toplumda yürürlükte olan ekonomik düzenin bir parçasıdır ve ekonomik etkinlik rollerinden meydana gelmektedir. Bu ekonomik rol birey açısından becerilerini anlamlandırır, toplum açısından ise, belirli bir hizmet veya malın üretimiyle sonuçlanan ve toplumun ekonomik düzeninde sosyal gruplara göre belirlenen eylemlerdir.

Bir toplumsal sistemde iş bölümü gelişmiş, işlevsel roller belirlenmişse, insanlar yerine getirdikleri ekonomik etkinlik rollerinin karşılığında düzenli bir gelir elde ediyorlarsa, meslek kavramından o toplum için söz edilebilir. Tersine insanların boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla yaptığı işler, hobiler, meslek olarak değerlendirilmez.

Kasapoglu (1992: 16), sosyal bilimlerde meslek konusunda yapılan pek çok çalışmanın kaynağı olarak Durkheim'ı göstermektedir. O'na göre Durkheim'ın iş bölümü kavramı, ekonomik anlamdaki bir iş bölümünden çok mesleki bir farklılaşmanın ifadesi olarak değerlendirilmelidir.

Durkheim'a göre, çağımızdaki insan eylemlerinin başında meslek yaşamı gelmektedir. O, ekonomik hayatı düzenlemek için zorunlu olan siyasal ve ahlaki gücü, devlet ya da ailede değil, meslek gruplarında bulmaktadır. Yine Durkheim'a göre, çağımızdaki temel sorun ekonomik değil, herşeyden önce örgütlenme ve ahlakileştirme sorunudur. Durkheim, "eski adı ile 'korporasyon' adı verilen bireylerin üzerinde bir otoritesi olan ve ekonomik yaşamı düzenleyip, ona ahlaki bir nitelik kazandırabilecek meslek örgütlerinin kurulmasını önermiştir" (Aron, 1986: 363-376).

Modern sanayi toplumlarında aynı meslek üyelerinden oluşmuş sosyal tabakaların varlığı bir gerçektir. Özellikle Amerikan toplumunda sosyal tabakalaşma konusunu anlayabilme sorunu meslek ve meslek üyelerinin gruplarının anlaşılmasından geçmektedir. İnsanlara toplum içerisinde belirli bir yer ve gelir elde etmelerine olanak tanıyan meslek kavramı sosyal sınıf kavramıyla da yakından ilgili bir kavramdır. Boratav (1995: 5) "İstanbul ve Anadolu'dan Sınıf Profilleri" çalışmasında kentli sosyal sınıflar/grupları hane reislerinin mesleği, meslekteki konumu, işi ve iş koşulları sorularına aldığı yanıtlardan hareketle ortaya koymaktadır.

I.1.7.5. Sosyal Sınıf

Sosyal sınıf, modern sanayi toplumunun karakteristik bir grubudur. Din ve geleneklerin sosyal yaşamda ağırlığını koruduğu, sosyal tabakalaşma sisteminin belirlenmesinde temel rol oynadığı geleneksel toplumların tersine modern sanayi toplumunda sınıfın yapısını belirleyen din ve geleneklerden çok, makinalaşma, teknoloji ve üretim araçlarının sahipliğidir. Sosyal sınıf, "endüstriyel toplumlarda defacto (yasal ya da dinsel tanımlamayı gerektirmeyen), kapalı değil nispeten açık gruplardır" (Özkalp, 1992: 246).

Sosyal sınıf, üretim sürecine katkıları, bu sürecin sonunda aldıkları pay ve üretim ilişkileri veya üretim araçlarının sahipliği konumu açısından konumları birbirine benzeyen, bu sosyal konumunun bilincinde olan insanların oluşturduğu bir sosyal gruptur.

Lundberg, Schrag ve Larsen (1986: 149) sosyal sınıfları şöyle tanımlamaktadır; "toplumsal sınıf hem kendisi, hem de başkaları tarafından prestij, toplumsal ilişkiler, faaliyetler, mallar ve değer yüklemeleri bakımından nüfusun başka kesimlerinden farklı sayılan bir kesimdir."

Berelson ve Steiner de (1964:459) değişik alanlardaki bulguları bir araya toplayarak sosyal sınıfı; "Belli bir toplum ya da topluluk içinde, aşağı-yukarı benzer bir dereceye giren insanlardan oluşan açık bir insan kümesi ya da tabakası" olarak tanımlamaktadırlar.

Berelson ve Steiner'in (1964: 459) saptamasına göre, Batı'lı sanayi toplumunda, ve belki de daha genel olarak, sınıflandırılmanın başta gelen temeli servet ya da gelir büyüklüğü, tüketim biçimi ya da (özellikle) meslek gibi servetin değişik bir türü olmuştur. Tabakalaşmada servete genellikle başka bazı ayırdedici öğeler de eklenmektedir: Eğitim (yoksul üniversite profesörü, gelirin sağladığından daha yüksek bir dereceye sahiptir); hizmet

(yoksul din adamı, bir işe yaramayan varlıklıdan daha yüksek derecede tutulur); aileden elde edilen statü (yoksul soylular, sonradan görme varlıklılardan daha yüksek derecede sayılırlar).

I.1.7.6. Sosyal Rol ve Statü

Sosyal rol, insanın toplum içerisinde sahip olduğu sosyal statü veya çeşitli kurumlar içerisinde bulunduğu konum gereği toplumun kendisinden beklediği davranış örüntüsü olarak anlatılabilir. Biyo/fiziksel bir canlı olarak belirli bir toplumun içine doğan birey sosyal rolleri, bu rollerin toplum tarafından beklentilerini öğrendiği ve bu rolleri benimsediği oranda sosyal bir aktöre dönüşmektedir. Bir toplumda aktörün sosyal rolleri birbiriyle etkileşim halinde belirlenir. Örneğin, annelik, babalık, evlat, öğrenci, öğretmen, işçilik, memurluk rolleri gibi.

Toplum, rolün benimsenmesi ve gereklerinin yerine getirilmesi amacıyla çizilmiş bir çerçeveyi insana sunmaktadır. Ancak buradaki sunuş klasik dramada olduğu gibi repliklerin ve davranışların bir metin halinde aktöre sunulmasından farklıdır. Bu noktadaki sunuş, daha çok orta oyunu tiptemesine benzer. Toplum rolün çerçevesini ve beklentilerini bireye sunar, birey de bu çerçeve içerisinde

rolünü oynamaya çalışır.

Statü ise, sosyal hiyerarşide somutluk kazanan, hak ve sorumluluk açısından değişiklik gösteren durum ya da konumdur. Statü, sahibini belirli bir davranış modelini gerçekleştirme konusunda role oranla daha zorlayıcıdır.

Statü, bireyi belirli bir konuda davranmaya iten davranış modelleri ağı olarak da tanımlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜMÜN DİPNOTLARI

1. Kentli sınıf/grup kavramını İstanbul ve Anadolu'dan Sınıf Profilleri isimli çalışmasında Prof.Dr. Korkut Boratav kullanmıştır. Boratav'ın 3498 kişiyi kapsayan İstanbul anketlerinin hane reisinin mesleği, meslekteki mevkii, işi ve iş koşulları sorularına verilen yanıtlara dayalı olarak elde edilmiştir. Boratav'a göre ilk sınıfsal ayırım ücretli/maaşlılar ve işverenler arasındadır. Kapitalist bir ortamda temel sınıf ayrımı sermaye-ücretli işgücü arasındadır.

Boratav'ın 797 hane reisini kapsayan anket sonuçlarına göre belirlediği sınıf ve sosyal gruplar; "işsiz, emekli, yüksek nitelikli ücretli, beyaz yakalı ücretli, niteliksiz hizmet işçisi, mavi yakalı işçi, esnaf/marjinaller, küçük işveren, orta/büyük işveren"lerden oluşmaktadır.

Bu konuda daha ayrıntılı açıklamalar için, BKZ. Boratav, Korkut. (1995). İstanbul ve Anadolu'dan Sınıf Profilleri. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Ayrıca sosyal sınıf kavramı, sosyal sınıf kavramına ilişkin yeni gelişmeler ve bu gelişmelere ilişkin bilimsel tavırlar konusunda da, BKZ. Erbaş, Hayriye, 'Marxist Sınıf Kavramlaştırmasında Yeni Gelişmeler ve Bu gelişmelere İlişkin "Bilimsel" Tavırlar'. Üçüncü Sosyal Bilimler Kongresi. 01/03 Kasım 1995. Ankara.

2. İçerik Çözümlemesi Teknigi ile ilgili olarak, BKZ. Gündüz, Mustafa. (1995). Basın ve Terör. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. BKZ. Odabaş, Sevim. (1996) Türk Topumbilimcilerin Bilimsel Çalışmalarında Beliren Dünya Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi.

BÖLÜM-II: ÖRNEKLEM GRUBUNA AIT TEMEL BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde belirlenen amaçlar doğrultusunda görüşülen kişilerden elde edilen bulgular değerlendirilecektir. Araştırmanın temel amacı ve amaçlar dizisinde belirtildiği gibi, bu çalışmada genel olarak beş temel soruya yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Burada amaçları gerçekleştirmede dayanılan bilgi kaynağı olarak örneklem grubuna ilişkin tanımlayıcı bilgiler sunmak yerinde olacaktır.

II. 1. Örneklem Kümesine İlişkin Genel Özellikler

Tablo 5'de görüşülen kişilerin doğum yerlerine göre sınıflaması verilmiştir. Tablo 5'in verileri, yanıtlayıcıların çoğunluğunu (%69.6'sı) kentsel yerleşim alanında dünyaya gelenler oluşturmaktadır. Bir başka deyişle yanıtlayıcıların %69.6'sı kent, %30.4'ü de kır kökenli kabul edilebilir.

Tablo 5: Yanıtlayıcıların Doğum Yerine Göre Dağılımı

Doğum Yeri	N	%
Büyük kent*	66	25.1
Büyük kent**	64	24.3
Küçük kent***	53	20.2
Kasaba ve belde	51	19.4
Köy ve Köy altı Yerleşim	29	11
Toplam	263	100

*İzmir, İstanbul, Ankara gibi eskiden beri metropol olarak kabul edilen yerleşim alanları ve Mersin.

**Nüfusu 250.000'ile 1000.000 arasında olan yerleşim alanları.

***Nüfusu 100.000 ile 250.000 arasında olan yerleşim alanları.

Tablo 6 yanıtlayıcıların yaş gruplarına göre dağılım sonuçlarını ortaya koymaktadır.

Tablo 6: Yanıtlayıcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grupları	N	%
18-24	21	8.0
25-31	39	14.8
32-38	63	24.0
39-45	51	19.4
46-52	64	24.3
53 ve üzeri	25	9.5
Toplam	263	100

Tablo 6'nın ortaya koyduğu sonuca göre, örneklem kümemizin çoğunluğu (%68'i) 32 ile 52 yaşları arasında yer almaktadır. Gençler ve yaşlıların oranı ise çok düşüktür. Böyleyse örneklemimizin daha çok olgun yaştaki insanlardan oluştuğu söylenebilir.

Tablo 7'de görüşülen kişilerin cinsiyet dağılımı değerlendirilmektedir.

Tablo 7: Yanıtlayıcıların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	103	39.2
Erkek	160	60.8
Toplam	263	100

Tablo 7'nin bulgularından da anlaşılacağı gibi, örnekleme alınan kişiler arasında erkekler daha çoktur.

Tablo 8 Görüşülen kişilerin bitirdikleri okullara göre dağılımını göstermektedir.

Tablo 8 incelendiğinde, gruplar içerisinde lise mezunlarının oranının (%37) öteki gruplardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu grubu sırasıyla, üniversite (%21) ve ortaokul (%18) mezunları izlemektedir. Ancak lise ve onun üstündeki eğitim kurumlarından mezun olanlar büyük çoğunluğu (3/4'e yakını) oluşturmaktadır. Bu durum örneklemin eğitim düzeyi bakımından oldukça anlamlıdır.

Tablo 8: Yanıtlayıcıların Bitirdiği Okul

En son bitirilen okul	N	%
İlkokul	23	8.7
Ortaokul	48	18.3
Lise	97	36.9
Yüksekokul	39	14.8
Üniversite	56	21.3
Toplam	263	100

Tablo 9 ise bu kişilerin bitirdikleri okulun yerinin sonuçlarını sergilemektedir.

Tablo 9: Yanıtlayıcıların En Son Bitirdiği Okulun Yeri

En son bitirilen okulun yeri	N	%
Metropol	97	36.9
Büyük kent*	110	41.8
küçük kent**	33	12.5
Kasaba/belde	21	8.0
Köy	2	0.8
Toplam	263	100

* ve **, BKZ., Tablo-5'in notları

Tablo 9'un sonuçları ile görüşülen kişilerin doğum yerlerinin dağılımını gösteren tablo 5'in sonuçları arasında uyum gözlenmektedir. Örneklem giren kişilerin çoğunluğu (%49.4'ü) büyük kentlerde doğdukları gibi, onların daha büyük bir oranı (%79'u) büyük kentlerde okullarını bitirmişlerdir.

Tablo 10 Örneklem kümesinde yer alan bireylerin medeni durum sonuçlarını açıklamaktadır.

Tablo 10: Yanıtlayıcıların Medeni Durumu

Medeni durum	N	%
Evli	184	70
Bekar	47	17.9
Dul	21	8.0
Boşanmış	11	4.2
Toplam	263	100

Tablo 10'un ortaya koyduğu sonuca göre, görüşülen kişilerin çoğunluğunu (%70'i) evliler oluşturmaktadır.

Tablo 11 görüşülen kişilerin aylık olarak elde ettikleri ortalama gelire dayalı olarak gruplamasını sunmaktadır.

Tablo 11: Yanıtlayıcıların Ortalama Gelir Dağılımı

Elde edilen ortalama gelir (Aylık)	N	%
5 Milyondan düşük	1	0.4
5-8 Milyon	1	0.4
9-12 Milyon	13	4.9
13-16 Milyon	24	9.1
17-20 Milyon	36	13.7
21-24 Milyon	54	20.5
25-28 Milyon	23	8.7
29-32 Milyon	24	9.1
33 Milyon ve üzeri	87	33.1
Toplam	263	100.0

Tablo 11'in verileri, görüşülen kişilerin % 14.3'ünün düşük gelirli, % 52'sinin orta gelirli ve % 33.1'inin de yüksek gelirli olduğunu gösterir.

Tablo 12'de sosyal sınıf ve sosyal statünün göstergesi olarak yanıtlayıcıların meslek gruplarına göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 12'nin sunuşları incelendiğinde, örneklemin ücretliler-maaşlılar (%24.7), işverenler (%30.8), mal ve hizmet üretim sürecinde ara tabakalar (%8) ve kendi hesabına çalışanlar (%16) biçiminde sınıflandığını görürüz.

Tablo 12: Yanıtlayıcıların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Meslek	N	%
Ev hanımı	22	8.4
Yönetici veya üst düzey memur	21	8.0
Serbest meslek	30	11.4
Orta ölçekte işletmeci	21	8.0
Küçük Girişimci	20	7.6
Büyük İşletmeci	20	7.6
Esnaf/Zanaatkar	20	7.6
İşçi	21	8.0
Memur	24	9.1
Mühendis/Mimar	12	4.6
Bilimci	20	7.6
İşsiz	20	7.6
Öğrenci	12	4.6
Toplam	263	100

BÖLÜM-III: MAKYAVELİZMİ ORTAYA ÇIKARAN SOSYAL ETMENLER

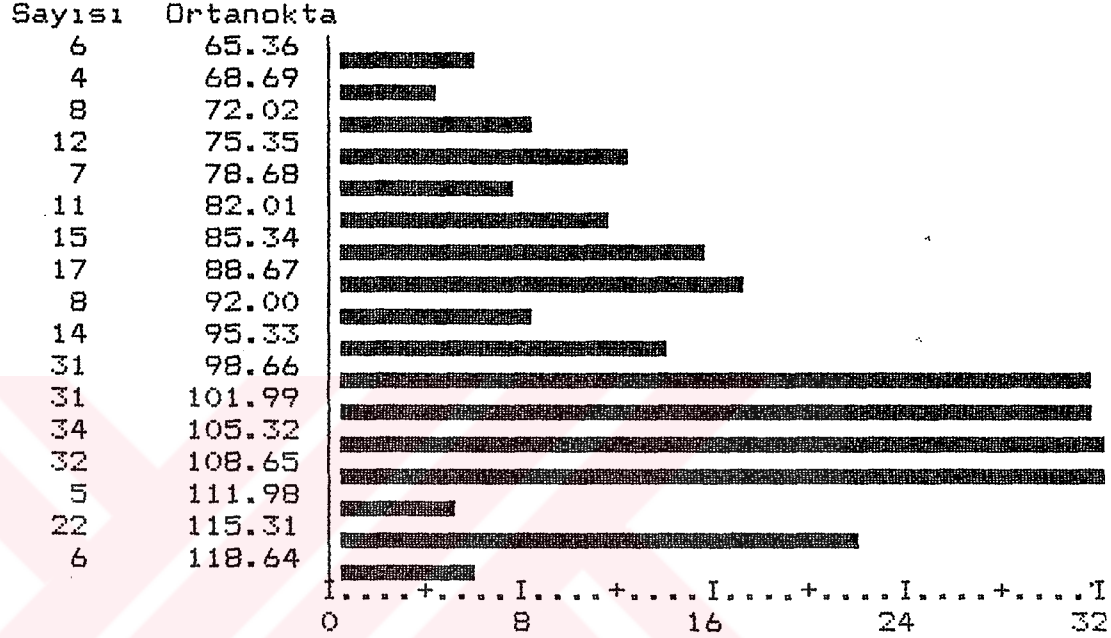
Araştırmanın bu bölümünde makyavelizmin toplumsal temelleri; makyavelizmi bir kişilik ve toplumsal davranış eğilimi olarak ortaya çıkaran sosyal etmenler incelenecektir. Bu incelemelerde, istatistiksel çözümleme teknikleri ve değerleri de kullanılacaktır.

Araştırmanın bu bölümünde, görüşülen kişilerin Mach IV ve Mach V Kişilik Ölçeklerinden elde ettikleri değerler ile Anket sorularına verdikleri yanıtlar tablollaştırılmıştır. Kategorik değişkenlerle makyavelizm arasında anlamlı farklılaşmanın olup olmadığını ortaya koymak açısından Ki-Kare analizinin sonuçları değerlendirilmiştir.

Bu değerlendirmelere başlamadan önce örneklemin makyavelizm değerlerinin ortaya konulmasını düşünüyoruz. Örneklem kümesinde bireylerin Mach IV ve Mach V kişilik ölçeklerinden aldıkları puanın aritmetik ortalaması alınarak aşağıdaki frekans histogramı elde edilmiştir. Bu histogramda Makyavelizm ölçeğine göre, 100 puan nötr noktayı, 100 puanın altı düşük bir makyavelizm eğilimini ve 100 puanın üzeri de yüksek bir makyavelizm eğilimini göstermektedir. Ki-Kare ve T testi analizleri bu gruplama esas alınarak yapılmıştır.

Örneklem kümesinde Mach IV ve Mach V kişilik ölçeklerine dayalı olarak elde edilen ölçme değerleri "frekans histogramı" Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Makyavelizm Frekans Histogramı

Mevcut değerlere göre grup içerisinde makyavelizme doğru bir kayma, makyavelist inanç ve eğilimler etrafında bir toparlanma söz konusu olmaktadır.

Yukarıda ham haliyle verilen bu dağılım içindeki yüksek makyavelizm derecesinde birikme durumu, teorik dağılım orta noktası olan 100 baz alınarak oluşturulacak bir ikili gruplama yoluyla daha iyi görünebilir. Tablo 13, örneklem grubunun yarıdan biraz daha fazlasının yüksek makyavelizm puanlarına sahip olduklarını göstermektedir. Bu da ekşi kaymaya sahip bir dağılımın bir diğer ifadesidir.

Tablo 13: Makyavelizm Derecelerine Göre Örneklem Durumu

Makyavelizm eğilimi	Sayı	Yüzde
Makyavelizm eğilimi yüksek olanlar	145	55.1
Makyavelizm eğilimi düşük olanlar	118	44.9
Toplam	263	100.0

III.1. CİNSİYET VE MAKYAVELİZM

Araştırmanın bu alt bölümünde görüşülen kişilerin cinsiyet rolleri ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır, sorusu için Ki-Kare analizi yapılmış ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Bu konuda yapılan analizin sonuçları, teorik olarak sosyalleşme kavramı ile ilişkisi kurularak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın temel varsayımları ve beklentilerinden birisi, makyavelist kişilik yapısı ve bu yapıya ilişkin inanç ve tutumların benimsenmesinde cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığıdır. Bu konuda yapılan Ki kare testi analizinin sonuçları aşağıda tablollaştırılarak sunulmuştur.

Makyavelist kişilik yapısı ve bu kişilik yapısıyla uygunluk gösteren inanç ve tutumların benimsenmesinde kadın ve erkek arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı bu konuda yapılan araştırmalarda ortaya çıkan temel sonuçlardan birisidir. Örneğin, Goran, Rimac ve Buzov'un ortak çalışması (1991: 359-366), Bell, McGhee, Duffey ve Nelda'nın ortak çalışması (1986: 51-55) sonucunda ortaya çıkan durum söylediklerimizi doğrulamaktadır.

Tablo 14: Örneklem Cinsiyet Dağılımı ve Makyavelizm Derecesi

Cinsiyet Grupları	Makyavelizm dereceleri					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Kadın	52	50.5	51	49.5	103	39.2
Erkek	66	41.3	94	58.8	160	60.8
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100.0

Ki kare = 0.52873 N = 263 S.D. = 1 P > 0.05

Tablo 14'de sunulan verilere dayalı olarak gerçekleştirilen Ki kare analizinin sonucu araştırmamızın bu konuya ilişkin varsayımını doğrulamaktadır. Yüksek ya da düşük dereceli makyavelizme sahip olma farklılıklarının yani Makyavelist olma yada olmama çeşitlenmesinin cinsiyet gruplarına göre dağılımı anlamlı bir farklılaşmayı işaret etmez.

Cinsiyet rollerin kendi içerisinde ise ortaya çıkan durum şudur: Kadınlar arasında makyavelizm derecelenmesi açısından belirgin bir farklılık gözlenmemekle birlikte (Makyavelizm eğilimi düşük olanlar ile yüksek olanların oranı hemen hemen aynı), erkeklerin bu bakımdan, az da olsa farklılaştığı görülmektedir. Örneğin, erkeklerin %59'unun makyavelist eğilimi yüksektir. Yine söz konusu sınırlar içerisinde, bu anlamlı sayılabilir. Örneğin, bu sınırlar içinde, erkeklerde makyavelist eğilimin kadınlardan biraz daha fazla olduğu söylenebilir.

Kadın ve erkek cinsiyet rolleri arasında makyavelist inanç ve eğilimlerin benimsenmesi açısından anlamlı bir farklılaşmanın gözlemlenmemesi bizce tamamen sosyalleşme ve benliğin oluşum süreci ile ilgilidir.

Bireyler simge üretebildikleri ve bu ürettikleri sembelleri birbirleriyle olan ilişkilerinde kullanabildikleri için ortak bir sosyal yaşam örgütlüyebilmektedirler. Ortak bir sosyal yaşamın oluşabilmesi için, bireylerin toplumun yapısını, işleyişini tam olarak kavramaları ve toplumun kendilerinden beklediği rolleri ve rollerin yükümlülüklerini öğrenmeleri gerekmektedir. Bu da sosyalleşme süreci aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Toplumun varolan kültürel değerlerinin gelecek nesillere aktarılması sosyalleşmenin önemli bir boyutudur. Ancak sosyalleşme süreci bunun ötesinde insanlara rolleri, rol beklentiler ve toplumun kültürü hakkında bilgi verirken asıl olarak onlara kendilerini tanıma ve oluşturma olanağı sağlamaktadır. Bireyin kendini tanıma ve oluşturma da benlik kavramı ile açıklanabilir. Benlik veya kendilik, "insanın kim nasıl olduğu hakkındaki algılamalarının bir organizasyonudur" (Markson ve Stein, s: 120). İnsanlar doğuştan sosyalleşmeye hazır bir yapı ile donanmış olarak dünyaya gelirler ancak bu yapılarını tanımları, benliklerini oluşturmaları ise ancak sosyalleşme yoluyla sağlanır. Kültür gibi benlik ya da kendilik kavramı da öğrenilen bir kavramdır. George Herbert Mead'e göre benlik kavramı, "...bir sosyal yapıdır ve insanın sosyal tecrübeleriyle oluşur" (Mead, 1934: 140).

Sosyalleşme konusundaki bir önemli kavramda William James tarafından geliştirilmiş sosyal benlik (Social self) kavramıdır. Bu kavrama göre, "insanın başkalarının gözünde görüldüğü bir çok değeri vardır. İnsanlar başkaları için çeşitli şeyler düşünür ve onun görünüm ve davranışlarına göre bir değer verirler. Bu da onun diğer insanlarla olan etkileşimine bağlıdır. Bu iletişim ile insanlar toplum içerisinde bir sosyal benlik kazanırlar" (Özkalp, 1993: 93).

Sosyalleşme sürecine ilişkin olarak geliştirilen önemli kavramlardan biri de Horton Cooley tarafından geliştirilen "ayna benlik" kavramıdır. Cooley'e göre benlik, bireyin içgüdüsel duygularının karşılıklı etkileşim ile düzenlenmedir. Sosyalleşme sürecini yaşayan birey erken yaşlarda birincil kümelerde (aile, akrabalık ve oyun grupları) gördüğü davranışları anlayarak onlarla işbirliğine giderler. Daha sonraları bu gruplarda gördükleri her tür davranışı kendisi açısından yorumlayarak kendisini bu yoruma göre değerlendirme yoluna giderler. Bireyler sosyalleşme sürecinde başkalarının kendileri hakkındaki düşüncelerini öğrenmeye çalışırlar. Bu başkalarının kendine yansıyan benliğidir. Cooley bu sürece ayna benlik adını vermektedir.

Makyavelizm, makyavelist tutum ve eğilimlerin benimsenmesi, benliğin oluşumu ve benlik sunumu süreçlerinde kendisini ortaya koymaktadır.

III.2. YAŞ GRUPLARI VE MAKYAVELİZM

Araştırmamızın bu bölümünde sosyalleşme ve benliğin edinilmesi sürecinde bireylerin yaşları ile makyavelizm çeşitlenmesi ve makyavelist eğilimleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır, sorusuna yanıt aranmıştır. Bu

bölümde anlamlı farklılık için Ki-Kare yapılmış ve sonuçlar tablolaştırılarak, yaş ile ilgili tartışmalar bu analize dayalı olarak sürdürülmüştür.

Tablo 15'de Ki-Kare analizinin yardımıyla bu sonuç ortaya konulmaktadır.

Tablo 15: Örneklem Yaş Grupları Dağılımı ve Makyavelizm Derecesi

Yaş Grupları	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
18-24 yaş	10	47.6	11	52.4	21	8.0
25-31 yaş	18	46.2	21	53.8	39	14.8
32-38 yaş	32	50.8	31	49.2	63	24.0
39-45 yaş	24	47.1	27	52.9	51	19.4
46-52 yaş	27	42.2	37	57.8	64	24.3
53 ve üzeri	7	28.0	18	72.0	25	9.5
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100.

Ki-Kare= 0.52873 S.D. = 5 P > 0.05

Tablo 15'in ortaya koyduğu verilere göre, kişilerin buldukları yaş aralıklarıyla makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir.

Yanıtlayıcıların yaşları ile makyavelizm arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı Ki-Kare analiziyle

belirlenmiş olsa da, tablo 15'in verileri yaş ilerledikçe makyavelist eğilimin arttığı izlenimini vermektedir.

III.3. EĞİTİM VE MAKYAVELİZM

Araştırmanın varsayımlarından birisi de, eğitim ile makyavelizm arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu yönündedir. Bu varsayımı test etmek için bu bölümde, görüşülen kişilerin bitirdikleri en son okulun adı ve yeri ile makyavelizm dereceleri birlikte tablolaştırılmış, bunlarla makyavelizm arasında anlamlı farklılaşma için Ki-Kare analizinin sonuçları değerlendirilmiştir.

Bu verilere ek olarak, görüşülen bireylerin anne babalarının en son bitirdikleri okul da, açıklayıcı olacağı düşünülmeye alınmıştır.

Elde edilen sonuçlar eğitimin sosyolojik yönü ile ilişki kurularak ve eğitimin sosyalleşme ile olan bağları dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

III.3.1. En Son Bitirilen Okul ve Makyavelizm Derecesi

Tablo 16'da sunulan veriler, örneklem grubundaki kişilerin makyavelist olma derecelerine göre, bitirdikleri

okullar ile ifade edilen eğitim düzeyi farklılıklarının anlamlı olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 16: En Son Bitirilen Okul Adı ve Makyavelizm Derecesi

En son bitirilen Okul	Makyavelizm dereceleri				Toplam	
	Düşük		Yüksek			
	N	%	N	%	N	%
İlkokul	10	43.5	13	56.5	23	8.7
Ortaokul	20	41.7	28	58.3	48	18.3
Lise	46	47.4	51	52.6	97	36.9
Yüksekokul	12	30.8	27	69.2	39	14.8
Üniversite	30	53.6	26	46.4	56	21.3
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki kare = 0.25587 N= 263 SD= 4 P > 0.05

Genelde, eğitim düzeyi yükseldikçe makyavelist eğilimin artması beklenir. Ancak, tablo 16' da ki veriler böyle bir belirgin ve sürekli yükseliş göstermiyor. İlkokuldan yüksek okula kadar makyavelizm derecesi yüksek; yüksek okulda önemli bir sıçrama var; üniversitede ise durum tersine dönüyor ve makyavelizm derecesi düşük olanların oranı yüksek olanlarınkinden daha aza iniyor.

Böylece, kişilerin eğitim düzeyi ile makyavelist eğilimleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu yolundaki varsayımımız verilerce doğrulanmamıştır.

III.3.2. En Son Bitirilen Okulun Yeri Ve Makyavelizm Derecesi

Eğitim-öğretim ile ilgili olarak değerlendirebileceğimiz bir başka boyut da, bireylerin en son bitirdikleri okul yeri ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır, boyutudur.

Tablo 17'de bireylerin en son bitirdikleri okul yeri ile makyavelizm dereceleri birlikte tablolaştırılarak, anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin Ki-Kare analizi yapılmış ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 17: En Son Bitirilen Okulun Yeri ve Makyavelizm Derecesi

En Son Bitirilen Okulun Yeri	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Büyük Kent*	41	42.3	56	57.7	97	36.9
Büyük Kent**	45	40.9	65	59.1	110	41.8
Küçük Kent***	20	60.6	13	39.4	33	12.5
Kasaba-Belde	12	57.1	9	42.9	21	8.0
Köy	00	00.0	2	100.0	2	0.8
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100.0

Ki-Kare= 0.12702 S.D.= 4 P > 0.05
 (*,**, *** BKZ., Tablo-5'in Açıklamaları)

Görüşülen kişiler arasında en son bitirdikleri okul yeri büyük kent olanlarda diğerlerine oranla makyavelizm eğilimi daha yüksek gözükmektedir. Örneğin, büyük kentlerde okullarını bitirenler içerisinde makyavelizm eğilimi yüksek olanların oranı %58.4'tür. Küçük kent, kasaba ve beldelerde ise tersine bir eğilim görülmektedir. Örneğin, küçük kentlerde okullarını bitirenler içerisinde makyavelizm derecesinin düşüklüğü %66, kasaba ve beldelerde bitirenler içerisinde de %57 düzeyindedir. Bu sonuç, okulunu büyük kentlerde bitirenler arasında makyavelizm eğiliminin küçük yerleşim birimlerinde bitirenlerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ortaya çıkan bu sonuç, büyük kentlerde makyavelizm eğiliminin küçük yerleşim birimlerinden daha çok görüldüğü yolundaki genel görüşü doğrular gibidir.

III.3.3. Baba ve Annenin En Son Bitirdiği Okul ve Makyavelizm Derecesi

Bireylerin kişilik ve toplumsal davranış eğilimlerinin oluşumunda etkisi olabileceğini düşündüğümüz bir başka faktör de, onların anne ve babalarının eğitim/öğretim düzeyleridir. Görüşülen kişilerin anne babalarının eğitim/öğretim durumları ve bireylerin makyavelizm dereceleri ayrı ayrı tablolaştırılarak sonuçları aşağıda değerlendirilmiştir.

Tablo 18: Babanın Eğitim-öğretim Durumu ve Makyavelizm Derecesi

Babanın Eğitim Öğretim Durumu	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Okuma yazma Bilmiyor	3	60.0	2	40.0	5	1.9
Okur Yazar	5	55.6	4	44.4	9	3.4
İlkokul Mezunu	42	47.2	47	52.8	89	33.8
Ortaokul mezunu	32	42.1	44	57.9	76	28.9
Lise Mezunu	33	46.5	38	53.5	71	27.0
Üniversite Mezunu	3	23.1	10	76.9	13	4.9
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	00

Ki-Kare=0.56724 S.D.= 5 P > 0.05

Tablo 18'in sonuçlarına göre, bireylerin babalarının eğitim/öğretim durumu ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Bireyleri babalarının bitirdiği en son okul ve makyavelizm derecelerine göre kendi işlerinde değerlendirdiğimizde, genel bir eğilim olarak babaların eğitim düzeyi yükseldikçe makyavelist eğilimlerinin de arttığı söylenebilir. Örneğin, babaları üniversite mezunu olanlardan makyavelizm eğilimi yüksek olan çocukların oranı %77 olmasına karşılık, ilkökul mezunu olmayan babaların

çocuklarında bu oran %43'tür. Bu sonuç, babanın bitirdiği okul konusunda kısmi de olsa bir eğilimin varlığını göstermektedir.

Görüşülen bireylerin babalarının bitirdiği en son okul için yapılan aynı analiz, anneleri için de yapılmış ve sonuçları tablolaştırılarak aşağıda değerlendirilmiştir.

Tablo 19: Annenin Eğitim-öğretim Durumu ve Makyavelizm Derecesi

Annenin En Son Bitirdiği Okul	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Okuma Yazma Bilmiyor	8	80.0	2	20.0	10	3.8
Okuma Yazma Biliyor	10	30.3	23	69.7	33	12.5
İlkokul Mezunu	47	46.5	54	53.5	101	38.4
Ortaokul Mezunu	28	50.0	28	50.0	56	21.3
Lise Mezunu	23	41.1	33	58.9	56	21.3
Üniversite Mezunu	2	28.6	5	71.4	7	2.7
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100.0

Ki-Kare=0.08716 S.D.= 5 P > 0.05

Tablo 19'un bulgularına göre, bireylerin annelerinin

en son bitirdiği okul ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma gözlenememektedir.

Annelerinin bitirdiği en son okul durumuna göre bireyleri kendi içerisinde değerlendirdiğimizde, anneleri üniversite mezunu olan bireyler arasında makyavelizm derecesinin diğer bireylere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin, makyavelizm derecesinin yüksekliği, anneleri lise mezunu olanlarda %58.9, ortaokul mezunu olanlarda %50 iken anneleri üniversite mezunu olanlarda ise %71.4 düzeyindedir.

III.4. GELİR DÜZEYİ VE MAKYAVELİZM

Araştırmanın bu bölümünde, örneklem kümesinde yer alan bireylerin ortalama aylık gelirleri ile makyavelizm dereceleri birlikte tablolaştırılmıştır. Amaç, Ki-Kare analizi aracılığıyla elde edilen gelirle makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşma var mı, yine, gelir ile makyavelizm arasında bir ilişki kurulabilir mi, sorularını test etmek ve değerlendirmektir.

Tablo 20 görüşülen kişilerin ortalama aylık gelir frekans dağılımı ile makyavelizm derecesi sonuçlarına göre düzenlenmiştir.

Tablo 20'de sunulan veriler örneklem grubunda makyavelist olan kişilerle gelir düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 20: Ortalama Gelir Dağılımı ve Makyavelizm Derecesi

Gelir (Milyon TL.)	Makyavelizm derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
5'in altı	0	00.0	1	100.0	1	0.4
5-8		00.0	1	100.0	1	0.4
9-12	3	23.1	10	76.9	13	4.9
13-16	14	58.3	10	41.7	24	9.1
17-20	13	36.1	23	63.9	36	13.7
21-24	29	53.7	25	46.3	54	20.5
25-28	14	60.9	9	39.1	23	8.7
29-32	11	45.8	13	54.2	24	9.1
33 ve üzeri	34	39.1	53	60.9	87	33.1
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki Kare= 0.13954 S.D.= 8 P > 0.05

Gelir açısından farklı düzeyler birbirleri ile karşılaştırıldığında, düşük gelirli bireyler ile yüksek gelirli bireyler arasında makyavelizm derecesinin biraz yüksek orta gelirli bireylerde ise, biraz düşük olduğu gözlenmektedir. Örneğin, düşük gelirli bireylerde yüksek olma

oranı, %56.4, yüksek gelirlilerde de %54.5 iken, orta gelirlilerde ise, %41.4 düzeyinde gözükmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı bir değer elde edilememle beraber, örneklem düzeyinde gelir farklılığı ile makyavelizm derecesi arasında bir farklılaşma eğiliminin olduğu gözlenmektedir.

Araştırmamızda gelir ölçütüne dayalı olarak, bireylerin makyavelizm derecelerinin birbirinden farklılaşacağı beklenmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma değeri elde edilmemle beraber, örneklemde bu konuda çok küçük bir eğilim gözlenmiştir.

III.5. KENTLEŞME, KENTLİLEŞME VE MAKYAVELİZM

Araştırmanın bu bölümünde kentleşme ve kentlileşmenin göstergeleri olarak kabul edilen bireylerin kentte oturma süreleri, doğum yerleri, kentte oturdukları yerleşim alanı gibi özellikler ve makyavelizm dereceleri ayrı ayrı tablolandırılmıştır. Bu tablolandırmalara dayalı olarak, her bir özellik makyavelizm derecesi arasında anlamlı farklılaşma için Ki-Kare analizi yapılmıştır. Ulaşılan istatistik analiz değerler, kent, kentleşme, kentlileşme, geçiş toplumu, cemaat ve cemiyet gibi kavramlarla bağ kurularak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmamızın varsayımlarından birisi de bireylerin

kentleşme, kentlileşme göstergeleri ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu yönündedir. Çünkü, özellikle ülkemiz gibi modernleşme sürecini yaşayan ülkelerde karşılaşılan en önemli iki sorun hızlı nüfus artışı, yoğun iç göçlere dayalı oluşan kentleşmedir. Benzer kategoride değerlendirebileceğimiz bu ülkelerin hemen hemen hepsinde yıllık nüfus artışı %2 ile %3 arasındayken, kentsel alanlarda yaşayan nüfus ise yılda ortalama olarak %6-7 arasında artmaktadır.

III.5.1. Kentleşme ve Makyavelizm Derecesi

Tablo 28 kentlileşmenin göstergelerinden birisi olarak kabul edilen kentte oturma süresi frekans dağılımı ve makyavelizm derecesi sonuçlarına göre oluşturulmuş ve

Ki-Kare analizinin yardımıyla, kişilerin makyavelizm çeşitlenmesiyle kentte oturdukları süre arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığına ilişkin varsayıma yanıt aranmıştır.

Tablo 21: Kentte Oturma Süresi ve Makyavelizm Derecesi

Oturulan Süre	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
0-2 Yıl	20	55.6	16	44.4	36	13.7
2-4 Yıl	17	40.5	25	59.5	42	16.0
4-6 Yıl	53	41.4	75	58.6	128	48.7
7 Yıl ve üstü	28	49.1	29	50.9	57	21.7
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki Kare= 0.38747 S.D.= 3 P > 0.05

Tablo 21'in ortaya koyduğu veriler, kişilerin makyavelizm derecesi ile kentlileşmenin göstergelerinden birisi olan kentte oturma süresi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını göstermektedir.

Bireylerin kentte oturdukları süreler karşılaştırıldığında, kentte yeni yerleşenler içerisinde (0-2 yıl) makyavelizm eğiliminin düşük (%44.4), kentleşme, kentlileşme sürecini yaşayanlarda (2-4 ve 4-6) yıl) yüksek (%58.8) düzeyindedir. Bireylerin kentleşme, kentlileşme süreleri arttıkça da makyavelizm dereceleri dengelenmektedir.

III.5.2. Doğum Yeri ve Makyavelizm Derecesi

Tablo 22 kişilerin doğum yerleri ve makyavelizm dereceleri tablollaştırılarak elde edilmiş ve kentli olmanın göstergelerinden birisi olarak kabul edilen doğum yeri ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır.

Tablo 22'nin ortaya koyduğu veriler, kişilerin doğum yerleriyle makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğuna işaret etmektedir.

Tablo-22: Doğum Yeri ve Makyavelizm Derecesi

Makyavelizm Derecesi						
Doğum Yeri	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Büyük kent*	25	37.9	41	62.1	66	25.1
Büyük kent**	22	34.4	42	65.6	64	24.3
Küçük kent	29	54.7	24	45.3	53	20.2
Kasaba/belde	30	58.8	21	41.2	51	19.4
Köy ve Altı	12	41.4	17	58.6	29	11.0
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki Kare= 0.03437 S.D.= 4 P < 0.05

(*,**,***BKZ., Tablo-5'in açıklamaları)

Doğum yeri frekans dağılımı ve makyavelizm dereceleri temel alınarak yapılan Ki-kare analizi, araştırmamızın kentleşme ile ilgili varsayımını doğrular niteliktedir. Örneğin, büyük kentlerde doğanlar arasında makyavelizm derecesi yüksek (%63.8), küçük kent, kasaba, belde ve köylerde doğanlarda ise düşüktür (%46.6).

Kent ve kentleşme kavramlarına dayalı olarak sürdürülen tartışmalar aşağıda özetlenerek sunulmuştur.

Kentleşme olgusunun kendisi sadece bir nüfus olgusu olarak değerlendirilemez. Bu olguyu toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki ilişkiler ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle kentleşme konusunda yapılacak tanımlar, ekonomik ve toplumsal öğeleri de kapsayacak bir biçimde genişletilerek yapılmalıdır. Bu çerçevede kentleşme, "...sanayileşme ve ekonomik gelişmeye koşturarak, kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insanların davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi süreci" (Keleş, 1983: 6) olarak tanımlanır.

Günümüzde toplumlar geleneksel toplumlar (folk society) ve kent toplumu olarak da sınıflandırılmaktadır. Robert Redfield'e göre, geleneksel toplum, küçük izole

olmuş, okuma yazma oranı düşük, homojen ve grup dayanışması yüksek toplumlardır. Kent toplumu ise, büyük, açık, okuma yazma oranı yüksek, heterojen, grup dayanışması düşük toplumlardır. (Bakınız, Miner, 1952: 529-537)

Kent, gelir, etnik, ırk ve sosyal özellikleri farklı çok sayıda insanı bir araya toplamış bir yaşam biçimidir. Bu yaşam biçimi kültürel olarak farklılık, çoğulculuk üzerine kuruludur. Farklılık, çoğulculuk kent yaşamı içerisinde uyum ve bütünleşme problemlerinin ortadan kalkması için makyavelizmi ve makyavelist inanç ve tutumları doğuran temel bir faktör olmaktadır.

III.5.3. Kentte Oturulan Yerleşim Alanı Ve Makyavelizm Derecesi

Tablo 23 kent sosyal yaşamının temel özelliklerinden birisi olarak kabul edilen, kişilerin kentsel alandaki oturdukları yerleşim alanı ve makyavelizm derecesi temel alınarak elde edilmiş ve Ki-kare analizi yapılmıştır. Tablo 23 aracılığıyla bireylerin kentte oturdukları yerleşim alanıyla makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın gözlenip gözlenmediği sorusuna yanıt aranmıştır.

Tablo 23'ün verileri, bireylerin kentte oturdukları yerleşim alanıyla makyavelizm çeşitlenmeleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 23: Kentte Oturulan Yerleşim Alanı Bölgesi ve Makyavelizm Derecesi

Oturulan semt	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
1. Bölge*	53	41.4	75	58.6	128	48.7
2. Bölge*	16	48.5	17	51.5	33	12.5
3. Bölge*	23	47.9	25	52.1	48	18.3
4. Bölge*	26	48.1	28	51.9	54	20.5
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki Kare= 0.75064 S.D.= 3 P > 0.05

*Bölge ayırımıları semtlerin kentleşme düzeyleri, kamu ve yerel kent hizmetlerinden yararlanma biçimlerine göre düzenlenmiştir. Bu çerçevede:

1.Bölge: Adnan Menderes Bulvarı, Pozcu, Bahçelievler çevresi,

2.Bölge: 45 Evler, Muğdat, 50. Yıl ve çevresi,

3-Bölge: Mersin kentsel alanı çevresinde son yıllarda ortaya çıkan yazlık ve siteler bölgesi,

4.Bölge: Mersin kentsel alanına daha çok Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden gelen göçmenlerin yerleştiği, Siteler, Yeni Pazar, Gündoğdu ve çevresi.)

Kentte ilişkin semtlerin kamu ve yerel hizmetlerden yararlanma düzeylerinin diğerlerine oranla iyi olduğu yerleşim alanlarında makyavelizm derecesi yüksekken (%58.6), diğer bölgelerde daha düşüktür. Örneğin, 2. bölge olarak adlandırılan semtlerde bu oran %51.5, üçüncü bölge olarak adlandırılan semtlerde %52 ve dördüncü bölge olarak adlandırılan semtlerde de %51.8 düzeyindedir. Bu sonuç, çok küçük de olsa bu konuda bir eğilimin varlığını ortaya koymaktadır.

Kentleşme, kentlileşme boyutuyla bireylerin makyavelizm derecesi açısından çeşitlenmesini ortaya koyan tabloların verileri, bu konuda kısmi de olsa genel bir eğilimin varlığını ortaya koymaktadır. Ancak, örneklem düzeyinde bu konuda yapılan istatistiksel çözümler, kentleşme, kentlileşme göstergeleri ile makyavelizm arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını göstermektedir.

Bu durum kanımızca, Türkiye'nin kentleşme durumuna dayalı olarak yaşadığı geçiş sürecinden kaynaklanmaktadır.

III.6. DINDARLIK VE MAKYAVELİZM

Bu bölümde görüşülen kişilerin namaz, oruç, zekat, fitre ve sadaka verme, kurban kesme ibadetlerini yerine getirme sıklıkları, hacca gidip gitmedikleri ve hacca gitme istekleri ile makyavelizm dereceleri ayrı ayrı tablolandırılmıştır. Tüm bunlar bize kısmi olarak bireylerin dindarlıkları ve makyavelizm dereceleri konusunda bir fikir verebilir.

Bu bölümde dindarlık varsayımı için bireylerin dinsel ibadetleri yerine getirme sıklıkları ve makyavelizm dereceleri ayrı ayrı tablolandırılmış ve Ki-Kare analizinin yardımıyla bu varsayım test edilmiştir.

III.6.1. Namaz

Tablo 24 örneklem kümesinde bireylerin namaz kılma ibadetini yerine getirme sıklıkları ile makyavelizm dereceleri esas alınarak elde edilmiş ve dindarlığın bir boyutu olarak namaz kılma sıklığı ile makyavelizm derecesi arasındaki farklılaşma gözlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 24: Namaz Kılma İbadetini Yerine Getirme Sıklığı ve Makyavelizm Derecesi

Namaz Kılma	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Her zaman	17	33.3	34	66.7	51	19.4
Çoğu zaman	26	45.6	31	54.4	57	21.7
Zaman zaman	40	44.9	49	55.1	89	33.8
Hiç	35	53.0	31	47.0	66	25.1
Toplam	118	100	145	100	263	100

Ki Kare= 0.20930 S.D.= 3 P > 0.05

Tablo 24'ün ortaya koyduğu veriler, görüşülen kişilerin makyavelizm derecesi ile namaz kılmaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını göstermektedir.

III.6.2. Oruç

Tablo 25 Görüşülen kişilerin dindarlık eğiliminin göstergelerinden birisi olan oruç tutma ibadetini yerine getirme sıklıkları ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tablo 25: Oruç Tutma Frekans Dağılımı ve Makyavelizm Derecesi

Oruç tutma	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Her zaman	14	29.8	33	70.2	47	17.9
Çoğu zaman	29	43.3	38	56.6	67	25.5
Zaman zaman	42	46.7	48	53.3	70	34.2
Hiç	33	55.9	36	44.1	69	22.4
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki Kare=0.05947 S.D.= 3 P < 0.05

Tablo 25' n verileri, görüşülen kişilerin oruç tutma ibadetini yerine getirme sıklığı ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu göstermektedir. Düzenli bir biçimde oruç tutma sıklığı arttıkça makyavelizm derecesinin arttığı söylenebilir.

III.6.3. Zekat, Fitre ve Sadaka

Tablo 26 Görüşülen kişilerin dindarlık eğiliminin göstergelerinden olan zekat, fitre ve sadaka verme sıklıkları yerine getirme sıklıkları ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tablo 26'da sunulan veriler, bu ibadetleri yerine getirme sıklığı ile kişilerin

makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın bulunduğunu göstermektedir. Burada da oruç tutma ile makyavelizm derecesi arasındaki ilişkiye benzer bir ilişki gözlenmektedir. Kişiler arasında zekat, fitre ve sadaka verme sıklığı arttıkça makyavelizm derecesi yüksek olanların oranı artmaktadır.

Tablo 26: Zekat/fitre ve Sadaka Verme İbadetini Yerine Getirme Sıklığı ve Makyavelizm Derecesi

Zekat/fitre ve sadaka verme sıklığı	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Her zaman	11	30.6	26	69.4	37	13.7
Çoğu zaman	23	35.9	41	64.1	64	24.3
Zaman zaman	53	51.0	51	49.0	104	39.5
Hiç	31	53.4	27	46.6	58	22.1
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki Kare= 0.05756 S.D.= 4 P < 0.05

III.6.4. Kurban Kesme

Tablo 27 Görüşülen kişilerin dindarlık eğiliminin göstergelerinden birisi olan kurban kesme ibadetini yerine getirme sıklıkları ve makyavelizm dereceleri temel alınarak hazırlanmış ve bu ibadeti yerine getirme sıklığı ile

kişilerin makyavelizm çeşitlenmeleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı test edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 27'nin gösterdiği bulgular, kurban kesme ibadetini yerine getirme sıklığı ile görüşülen kişilerin makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 27: Kurban Kesme İbadetini Yerine Getirme Sıklığı ve Makyavelizm Derecesi

Kurban kesme	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Her zaman	5	26.3	14	73.7	19	7.2
Çoğu zaman	24	40.0	36	60.0	60	22.8
Zaman zaman	56	45.9	66	54.1	122	46.4
Hiç	33	53.2	29	46.8	62	23.6
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki Kare= 0.17020 S.D.= 3 P > 0.05

Kurban kesme ibadetini yerine getirme sıklığı ile makyavelizm derecelereine göre bireyleri incelediğimiz zaman, bu ibadeti yerine getirenler arasında makyavelist eğilimi yüksek olanların daha çok olduğu görülmektedir. Kurban kesme sıklığı ile arttıkça makyavelizm eğiliminin de arttığı söylenebilir.

Diger ibadetlerde olduğu gibi, burada da görüŖülen kiŖilerin önemli bir bölümü (%70'i) bu ibadeti yerine getirmekten uzaklaŖmaya baŖlamaktadırlar.

III.6.5. Hac

Bireylerin dindarlık eğilimi ile ilgili olarak değerlendirilecek bir baŖka boyut da, bireylerin hacca gitme olayıdır.

Bu nedenle, hacca gitme frekans dağılımı ve makyavelizm derecesi tabloladıtırılmıŖ ve Ki-Kare analizi yardımıyla, dindarlığın boyutlarından birisi olan hacca gidiŖ ile makyavelizm derecelenmesi arasında farklılaŖma olup olmadığı test edilmiŖtir.

Tablo 28: Hacca Gitme ve Makyavelizm Derecesi

Hacca Gitme	Makyavelizm Derecesi					
	DüŖük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Hacca Gidenler	3	15.8	16	84.2	19	7.2
Hacca Gitmeyenler	115	47.1	129	52.9	244	92.8
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

$$\text{Ki-Kare} = 0.00815 \quad \text{S.D} = 1 \quad \text{P} < 0.05$$

Tablo 28'in bulguları, makyavelizm derecesi ile hacca gitme arasında bireyler açısından anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu gösterir. Makyavelizm derecesi hacca gidenler arasında çok yüksek olmasına karşılık, gitmeyenler arasında azdır.

Bu bölümde, örneklem kümesinde yer alan bireylerin dindarlığa ilişkin ibadetleri yerine getirme sıklıklarının gerilediği gözlenmiştir.

Araştırmanın başlangıcında, bireylerin dindarlık eğilimleri ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu varsayılmıştır. Bu konuda yapılan Ki-Kare analizlerinin sonuçları da bu varsayımımızı önemli bir oranda doğrular niteliktedir.

Yine araştırmanın başlangıcında bu varsayıma bağlı olarak, kent sosyal yaşamı içerisinde bireylerin dindarlıktan uzaklaştıkça makyavelist eğilimleri benimseme düzeylerinin artacağı beklenmiştir. Tabloların dağılımları, bu beklentimizi doğrularak nitelikte bir eğilim sergilemiştir.

III.7. SPOR VE MAKYAVELİZM

Bu bölümde günümüzde sosyalleşmenin özel bir alanı olarak karşımıza çıkan spor ile kişilerin makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Spor ile ilgili olarak araştırmada iki ölçüt değerlendirilmiştir. Bu ölçütler:

- 1) Kişilerin spor yapma eğilimleri,
- 2) Kişilerin uğraştıkları spor dalları.

Bu iki ölçüt temel alınarak, ilk olarak kişilerin spor yapma eğilimleri ve makyavelizm dereceleri incelenmiş spor ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı açıklanmaya çalışılmıştır.

III.7.1. Spor Yapma Eğilimi

Tablo 29'un ortaya koyduğu veriler, görüşülen kişilerin makyavelizm derecesi ile spor yapma eğilimleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 29: Spor Yapma Eğilimi ve Makyavelizm Derecesi

Spor Yapma Eğilimi	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
		%	N	%	N	%
Sadece İzleyici Olanlar	0	0	1	100	1	0.4
Zaman Zaman Spor Yapanlar	69	42.9	92	57.1	161	61.2
Düzenli Olarak Spor Yapanlar	40	50.6	39	49.4	79	30.0
Bir Klube Bağlı Olarak Spor Yapanlar	6	42.9	8	57.1	14	5.3
Diğer*	3	42.9	4	57.1	7	2.6
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

* Yürüyüş v.b.

Ki-Kare= 0.78606 S.D.=4 ve $P > 0.05$

Ancak yukarıda da belirtildiği gibi, görüşülen kişiler açısından böyle bir anlamlı farklılaşmanın değerlendirilebilmesi için kişilerin yaptıkları spor türü de incelenmelidir

III.7.2. Yapılan Spor Dalı

Makyavelizm derecesi ile anlamlı bir farklılaşma konusunda analiz edilmesi gereken spor yapanların ne tür spor dalları ile uğraştıklarıdır. Yalçın Küçük'ün "Futbolun

"Siyasal İktisadı" isimli yazısında belirttiği gibi (1990: 119-121), değişik spor türleri ile sosyal sınıflar arasında bir bağ kurulabilir. Günümüzde spor sosyolojisi ve spor psikolojisi alanlarında yapılan çalışmalarda da sosyalleşme ve spora özgü sosyalleşme kavramları kullanılarak, sporun benlik ve kişilik oluşumundaki rolleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Biz de bu araştırmaya başlarken bireylerin uğraştıkları spor dallarının kişilik yapısı ve eğilimleri üzerinde etkili olacağını varsaydık.

Tablo 30'da spor yapan bireylerin uğraştıkları spor dalları ve makyavelizm dereceleri birlikte ele alınarak gösterilmiştir.

Tablo 30: Yapılan Spor Dalı ve Makyavelizm Derecesi

Spor dalları	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Futbol	66	42.6	89	57.4	155	58.9
Basketbol	28	48.3	30	51.7	58	22.1
Volleybol	2	66.7	1	33.3	3	1.1
Hentbol	2	100	0	00.0	2	0.8
Tenis	3	60.0	2	40.0	5	1.9
Atletizm	17	43.6	23	56.4	40	14.8
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100.

Ki Kare= 0,55200 S.D.= 6 P > 0.05

Tablo 30'un verileri, kişilerin uğraştıkları spor dallarıyla makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını gösterir.

Araştırmanın başlangıcında, bireysel sporlarla (atletizm, tenis) uğraşan bireylerde bu eğilimin daha yüksek, takım sporları (futbol, basketbol, gibi.) ile uğraşan bireylerde daha düşük olacağı beklenmiştir. Ancak, elde edilen istatistiksel değer bu beklentimizi gerçekleştirmemiştir. Bizce bunun nedeni, ülkemizde spor dalları ile sosyal gruplar arasındaki bağın henüz yeterince kurulamamış olmasıdır.

III.8. EVLİLİK VE MAKYAVELİZM

Araştırmanın bu bölümünde görüşülen bireylerin medeni durumları ile makyavelizm dereceleri birlikte incelenmiş ve evlilik ile makyavelizm arasında makyavelizm derecesine göre bir çeşitlenme olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır.

Araştırmanın varsayımlarından biri de sosyal ilişkiler sistemi içerisinde bizce önemli bir yer tutan evlilik ilişkisinin bireylerin sosyal davranış eğilimlerini etkilediğidir. Çünkü Aile tüm sosyal kurumlar içinde bilinen en eski kurumdur. İnsanlık tarihinde görülen tüm

toplum biçimlerinde hemen hemen her birey bir aile içerisinde dünyaya gelir ve o sosyal ortamda ilk sosyalleşme deneyimlerini yaşar.

Tablo 31 kişilerin evlilik durumu ve makyavelizm derecesi birlikte ele alınarak oluşturulmuş ve araştırmanın varsayımlarından birisi olarak evlilik ile makyavelizm derecesi arasındaki anlamlı farklılaşma test edilmiştir.

Tablo 31'in bulguları, bireylerin medeni durumları ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu gösterir.

Tablo 31: Medeni Durum ve Makyavelizm Derecesi

Medeni Durum	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evli	75	40.8	109	59.2	184	70.0
Bekar	23	48.9	24	51.1	47	17.9
Dul	11	52.4	10	47.6	21	8.0
Boşanmış	9	81.8	2	18.2	11	4.1
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki Kare= 0.04360 S.D.= 3 P < 0.05

Bireyleri medeni durumları ve makyavelizm derecelerine göre kendi içlerinde değerlendirdiğimizde, evli olan bireylerde makyavelizm derecesinin yüksek (%59.2), bekar ve dul olan bireylerde dengeli bir dağılım olduğu, boşanmış bireylerde ise makyavelizm derecesinin düşük olduğu (18.2) olduğu görülmektedir. Evlilik ile ilgili olarak bu örneklem düzeyinde ulaştığımız sonuçlar, araştırmamızın bu konuda ileri sürülen, evlilik ile makyavelizm arasında anlamlı bir farklılaşma vardır, varsayımını doğrular niteliktedir.

III.9. PERİYODİK YAYIN İZLEME VE MAKYAVELİZM

Araştırmanın bu bölümünde, bireylerin periyodik olarak yayın izleme eğilimleri ile makyavelizm dereceleri birlikte ele alınmış ve periyodik yayın izleme açısından bireylerin makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır, sorusuna yanıt aranmıştır.

III.9.1. Periyodik Yayın İzleme Eğilimi ve Makyavelizm

Tablo 32'de bireylerin makyavelizm dereceleri ve periyodik yayın izleme eğilimleri Ki-Kare analizi yardımıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Tablo 32: Periyodik Yayın İzleme ve Makyavelizm Derecesi

Periyodik Yayın İzleme Eğilimi	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Düzenli Olarak İzleyenler	89	45.9	105	54.1	194	73.8
Düzenli Olarak İzlemeyenler	29	42.6	39	57.4	68	26.2
Toplam	118	44.9	145	55.1	145	100

Ki-Kare= 0.59775

S.D.= 1

P > 0.05

Tablo 32'nin bulguları, bireylerin periyodik yayın izleme eğilimi ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını gösterir.

Periyodik yayın izleyen ve izlemeyen bireyleri makyavelizm derecelerine göre kendi içlerinde değerlendirdiğimizde ise, birbirine yakın bir durum ortaya çıkmaktadır. Örneğin, düzenli olarak periyodik yayın izleyenlerde makyavelizm derecesinin yüksekliği %54.1, düzenli olarak izlemeyen bireyler arasında ise bu oran %57.4 düzeyindedir.

Tablo 32: Periyodik Yayın İzleme ve Makyavelizm Derecesi

Periyodik Yayın İzleme Eğilimi	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Düzenli Olarak İzleyenler	89	45.9	105	54.1	194	73.8
Düzenli Olarak İzlemeyenler	29	42.6	39	57.4	68	26.2
Toplam	118	44.9	145	55.1	145	100

Ki-Kare= 0.59775

S.D.= 1

P > 0.05

Tablo 32'nin bulguları, bireylerin periyodik yayın izleme eğilimi ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını gösterir.

Periyodik yayın izleyen ve izlemeyen bireyleri makyavelizm derecelerine göre kendi içlerinde değerlendirdiğimizde ise, birbirine yakın bir durum ortaya çıkmaktadır. Örneğin, düzenli olarak periyodik yayın izleyenlerde makyavelizm derecesinin yüksekliği %54.1, düzenli olarak izlemeyen bireyler arasında ise bu oran %57.4 düzeyindedir.

III.9.2. İzlenen Periyodik Yayın Türü

Bu bölümde örneklem kümesinde düzenli olarak periyodik yayın izleyenlerin ne tür yayınları izledikleri saptanmıştır. Daha sonra, bu yayın türleri ve bireylerin makyavelizm dereceleri birlikte tablolastırılmıştır. Burada bireylerin izledikleri periyodik yayın türü ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır, sorusuna yanıt aranmıştır.

Tablo 33: İzlenen Periyodik yayın Türü ve Makyavelizm Derecesi

Periyodik yayın Türü	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Mesleki Yayın	23	39.7	35	60.3	58	22.1
Aktüel-Magazin	37	46.8	42	53.2	79	30.0
Bilimsel-Teknik	10	55.6	8	44.4	18	6.8
Siyasal Yayın	13	50.0	13	50.0	26	9.9
Ekonomik Yayın	6	50.0	6	50.0	12	4.9
Sanat-Edebiyat	0	00.0	2	100.0	2	0.8
Toplam	118	44.9	245	55.1	263	100

Ki-kare= 0.73422

S.D.= 6

P > 0.05

Tablo 33'ün bulgularına göre, izlenen periyodik yayın türü ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılık gözükmemektedir.

Periyodik yayın izleyen bireyleri, izledikleri yayın türü ve makyavelizm derecesine göre değerlendirdiğimizde ise, mesleki, aktüel ve magazin yayınlarını izleyen bireyler arasında makyavelizm derecesinin diğer yayın türlerini izleyen bireylere oranla biraz daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Örneğin, mesleki yayın izleyenlerde %60.3, aktüel ve magazin türü yayınları izleyenlerde de %53.2 iken, bilimsel ve teknik yayınları izleyen bireyler arasında bu oran %44.4'e düşmektedir. Bu sonuç da, örneklem düzeyinde çok küçük de olsa izlenen periyodik yayın türü açısından bireylerin birbirinden farklılaştıklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmanın başlangıcında da, bireylerin periyodik yayın izleme ve izledikleri yayın türü ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı varsayılmış, beklenen bir sonuç olarak tasarlanmıştır. Bu bölümde yapılan istatistiksel analizlerden elde edilen değerler de, bu varsayımımızı doğrular niteliktedir.

III.10. MÜZİK VE MAKYAVELİZM

Bu bölümde, bireylerin beğenerek izledikleri müzik türleri saptanmıştır. Daha sonra bireylerin makyavelizm dereceleri ve beğenerek izledikleri müzik türleri birlikte incelenmiş ve bireylerin müzik tercihleri ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mı, sorusu cevaplandırılmaya çalışılmıştır. Daha sonra da, müzik tercihi ile makyavelizm arasında bir ilişkinin kurulup kurulamayacağı değerlendirilmiştir.

Tablo 34'ün bulgularına göre, bireylerin müzik tercihleri ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Bireyleri müzik tercihleri ve makyavelizm derecesine göre kendi içlerinde değerlendirdiğimizde, Türk sanat müziği ve Türk halk müziği dinlemeyi tercih eden bireyler arasında makyavelizm derecesinin yüksek, Türkçe sözlü pop müzik dinlemeyi tercih eden bireyler arasında da bu oranın düşük olduğu gözlenir.

Tablo 34: Müzik Tercihi ve Makyavelizm Derecesi

Müzik Tercihi	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Klasik Batı Müziği	15	48.4	16	51.6	31	11.8
Türk Sanat Müziği	29	42.0	40	58.0	69	26.2
Türkçe Sözlü Pop Müzik	23	60.5	15	39.5	38	14.4
Arabesk	16	51.6	15	48.4	31	11.8
Pop-Rock	2	33.3	4	66.7	6	2.3
Klasik Türk Müziği	0	0.0	1	100.0	1	0.4
Üzgün Müzik	1	14.3	6	85.7	7	2.7
Türk Halk Müziği	22	34.4	42	65.6	64	24.3
Caz	10	62.5	6	37.5	16	6.1
Toplam	118	44.9	45	55.1	263	100

Ki-Kare= 0.10007 S.D.= 8 P > 0.05

III.11. SOSYAL ÖRGÜTLÜLÜK VE MAKYAVELİZM

Araştırmanın bu bölümünde, makyavelizmi ortaya çıkaran sosyal etkenlerden birisi olarak değerlendirilen, bireylerin sosyal örgütlülüklere katılımı ve bu katılımın bireylerin makyavelizm derecesi ile olan ilişkileri incelenecektir.

Bu amaca yönelik olarak, bireylerin kendi meslekleri ile doğrudan bir kuruluşa üye olup olmadıkları, bu kuruluşun çalışmalarına aktif olarak katılıp katılmadıkları, mesleki kuruluş dışında her hangi bir oluşum içinde yer alıp almadıkları ve yer alıyorlarsa, bu kuruluşların ne tür kuruluşlar olduğu, saptanmıştır. Bu saptamaların sonuçları ve bireylerin makyavelizm dereceleri birlikte tablolaştırılarak sonuçları aşağıda değerlendirilmiştir.

III.11.1. Mesleki Örgütlülük

Araştırmanın bu aşamasında, bireylerin kendi mesleklerini doğrudan ilgilendiren bir kuruluşa üye olup olmadıkları ve bu kuruluşun çalışmalarına katılım düzeyleri açısından, makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir.

Bu nedenle, öncelikle, bireylerin mesleki bir örgüte üye olup olmadıkları ve makyavelizm dereceleri birlikte tablolaştırılmış, Ki-Kare analizi yapılmıştır.

Tablo 35: Mesleki Örgütlülük ve Makyavelizm Derecesi

Mesleki Örgütlülük Düzeyi	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Mesleki Kuruluş Üyesi Olanlar	67	42.1	93	57.9	160	60.5
Mesleki Kuruluş Üyesi Olmayanlar	50	48.5	53	51.5	103	39.2
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki-Kare= 0.32138 S.D.= 2 P > 0.05

Tablo 35'e göre, bireylerin meslekleri ile ilgili bir kuruluşa üye olmaları ya da olmamaları ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma gözükmemektedir.

Mesleki bir kuruluşa üye olan ve olmayan bireyleri, makyavelizm derecelerine göre, kendi içlerinde değerlendirdiğimizde, üye olan bireyler arasında makyavelizm derecesinin yüksekliği %58.1 iken, mesleki bir kuruluşa üye olmayan bireyler arasında da %52.4 düzeyindedir. Bu sonuca dayalı olarak, kısmende olsa, mesleki örgütlülük ile makyavelizm arasında bir farklılaşma olduğunu söyleyebiliriz.

III.11.2. Üyesi Olunan Mesleki Kuruluşun Çalışmalarına Katılım Düzeyi

Mesleki bir kuruluşa üye olan bireylerle, üye olmayan bireylerin farklılaşması kadar, mesleki kuruluşun çalışmalarına katılma düzeyinin de anlamlı olacağını düşünüyoruz. Bu nedenle, bireylerin mesleki kuruluşların çalışmalarına katılım düzeyi ve makyavelizm dereceleri birlikte tablolştırılmış ve sonuçları aşağıda değerlendirilmiştir.

Tablo 36: Mesleki Kuruluşun Çalışmalarına Katılım ve Makyavelizm Derecesi

Katılım Düzeyi	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Mesleki Kuruluş Üyesi Olmayanlar	47	49.5	48	50.5	95	36.1
Mesleki Kuruluş Üyesi ve Aktif Katılım	36	42.9	48	57.1	84	31.9
Mesleki Kuruluş Üyesi ve Pasif Katılım	35	41.7	49	58.3	84	31.9
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100.

Ki-Kare= 0.52205 S.D.= 2 P > 0.05

Tablo 36'nın sonuçlarına göre, mesleki bir kuruluşa üye olup ve onun çalışmalarına katılma biçimi ile

makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşma gözlenmemektedir.

Mesleki bir kuruluş üyesi olan bireyleri, bu kuruluşun çalışmalarına katılım biçimlerine göre değerlendirdiğimizde, bireyler arasında bir farklılaşmanın olmadığı gözlenmektedir. Örneğin, mesleki kuruluşun çalışmalarına aktif olarak katılan bireyler arasında makyavelizm derecesinin yüksekliği %57.1 iken, pasif katılan bireyler arasında da %58.3 düzeyindedir. Bu sonucun da gösterdiği gibi, üyesi olunan mesleki kuruluşun çalışmalarına katılım biçimi açısından bireyler birbirlerinden farklılaşmamaktadırlar.

III.11.3. Diğer Kuruluş Üyeligi

Mesleki bir kuruluşa üye olma ya da olmama açısından kısmi de olsa makyavelizm derecesi açısından farklılaşan bireylerin, bu kuruluşun dışında başka kuruluşlara üye olmalarının da değerlendirilmeye alınması gerektiğine inanıyoruz. Bu nedenle, bu kısımda, bireylerin meslekleriyle ilgili olmayan kuruluşlara üyelikleri, ne tür kuruluşlara üye oldukları saptanmıştır. Bu saptamalarla birlikte, makyavelizm dereceleri birlikte tablollaştırılmış ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Tablo 37'ye göre, mesleği dışında bir diğer kuruluşa üye olan bireylerle, üye olmayan bireyler arasında makyavelizm dereceleri açısından anlamlı bir farklılaşma gözlenmektedir.

Tablo 37: Diğer Kuruluş Üyeligi ve Makyavelizm Derecesi

Diğer Kuruluş Üyeligi	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Mesleği Dışında Bir Başka Kuruluş Üyesi Olan	32	35.2	57	64.8	89	33.5
Mesleği Dışında Bir başka Kuruluş Üyesi Olmayan	86	49.4	88	50.6	174	66.5
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki-Kare= 0.04988

S.D.= 1 P < 0.05

Bireyleri diğer kuruluş üyeliklerine göre değerlendirdiğimizde de, mesleki bir kuruluşun dışında bir başka kuruluşa üye olan bireyler arasında makyavelizm derecesinin, üye olmayan bireylerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin, bir başka kuruluş üyesi olan bireylerde bu oran, %65 iken, üye olmayan bireylerde ise %51 düzeyindedir.

Bu sonucun da ortaya koydugu gibi, mesleki kuruluşların dışında diğer kuruluşlara üye olma ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmektedir.

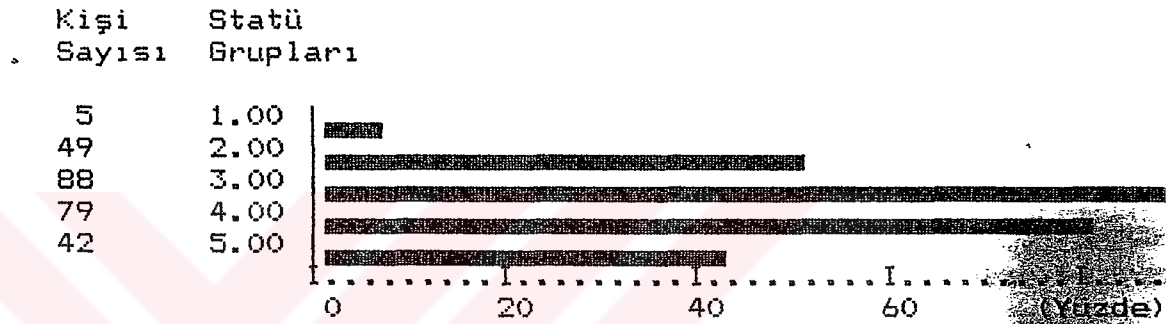
III.12. SOSYAL STATÜLER VE MAKYAVELİZM

Statü sosyal rol kavramından farklı olarak bireylere diğer statü sahibi bireylerden daha farklı davranış eğilimleri içinde olmalarını emreden bir davranış modelleri ağıdır. Özellikle günümüz toplumlarında kişilerin eğitim, meslek, gelir gibi özelliklerine dayalı olarak toplumda elde ettikleri sosyal statüleri bireylerin tüm toplumsal davranış eğilimlerini belirleyen temel bir göstergeye dönüşmüştür. Günümüzde alış veriş yapılan mağazalar, üye olunan dernekler, tatil yapmak için seçilen tatil yerleri, dinlenen müzik, uğraşılan spor dalları ve hatta günlük yaşamda insanın kullandığı tüm araç ve gereçler sosyal statü göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Bu araştırmada da eğitim, gelir ve meslek kategorik değişkenleri birleştirilerek sosyal statüler belirlenmiştir. Farklı sosyal özelliklere sahip 263 kişi ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen dağılımın medyanı olan -0.744 çevresinde 5 statü aralığı elde edilmiştir. Dağılımın ranjı 9.204 önce beşe bölünmüş elde edilen 1.8408

değeri ikiye bölünerek 0.9204 değeri elde edilmiştir. Bu değer baz alınarak -3.5052 ile 2.0172 değerleri arasında kalan beş statü aralığı elde edilmiştir. Bu statü aralıklarını gösteren histogram da aşağıdaki biçimde oluşmaktadır.

Sekil 2: Statü Grupları Histogramı

Sosyal statüler histogram frekansının modu 3.681, medyanı -0.744, standart hatası 0.149, ranjı 9.204'tür. Histogram frekansı statü grupları çerçevesinde normal bir dağılım sergilemektedir.

Bu histograma dayalı olarak sosyal statüler konusunda ortaya çıkan statü dağılımında şöyledir:

Tablo 38: Örneklem Sosyal Statü Dereceleri

Statü Dereceleri	N	%
1.00	11	4.2
2.00	66	25.1
3.00	83	31.6
4.00	29	11.0
5.00	74	28.1
Toplam	263	100.0

Bu sonuçlara göre, örneklem dağılımından 5 sosyal statü aralığı elde edilmiştir.

Tablo 39'da da bu dağılıma göre elde edilen statü aralıkları ve kişilerin makyavelizm dereceleri birlikte değerlendirilerek "sosyal statü ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşma vardır" varsayımı test edilmiştir.

Tablo 39'un verileri, sosyal statüler ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını göstermektedir. Bu örneklem grubunun verilerine dayalı olarak yapılan Ki-Kare analizinin sonuçlarına göre araştırmamızın bu konudaki varsayımı doğrulanmamıştır.

Tablo 39: Sosyal Statüler ve Makyavelizm Derecesi

Sosyal Statüler	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
1. Grup	6	54.5	5	45.5	11	4.2
2. Grup	23	34.8	43	65.2	66	25.1
3. Grup	44	53.0	39	47.0	83	31.6
4. Grup	15	51.7	14	48.3	29	11.0
5. Grup	30	40.5	44	59.5	74	28.1
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100.

Ki Kare= 0.16914 S.D.= 4 P > 0.05

Farklı sosyal statülerdeki bireyleri ve makyavelizm derecelerini kendi işlerinde değerlendirdiğimizde, en alt sosyal statü grubu ile en üst sosyal statü grubunun değerlerinin birbirinden belirli bir oranda farklı olduğu görülür. Örneğin, en alt gruptaki bireyler arasında makyavelizm derecesinin yüksekliği %45 iken, en üst grupta yer alan bireylerin arasında da %59.5 düzeyindedir. Bu sonuç, bu örneklem düzeyinde az da olsa statü ile makyavelizm derecesi konusunda bir eğilim ortaya koymaktadır. Ancak, istatistiksel analiz değeri böyle bir farklılaşmanın olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu sonuç, Amerika'da Christie ve arkadaşlarınının 1968 yılında makyavelizm ölçeğini geliştirmek için yaptıkları 34 çalışmanın sonucunda ulaştıkları "makyavelist olan bireyler arasında yaş, cinsiyet, sosyal statü ve sosyal sınıf farkı yoktur" sonucuyla da uygunluk gösteren bir sonuç olmaktadır.

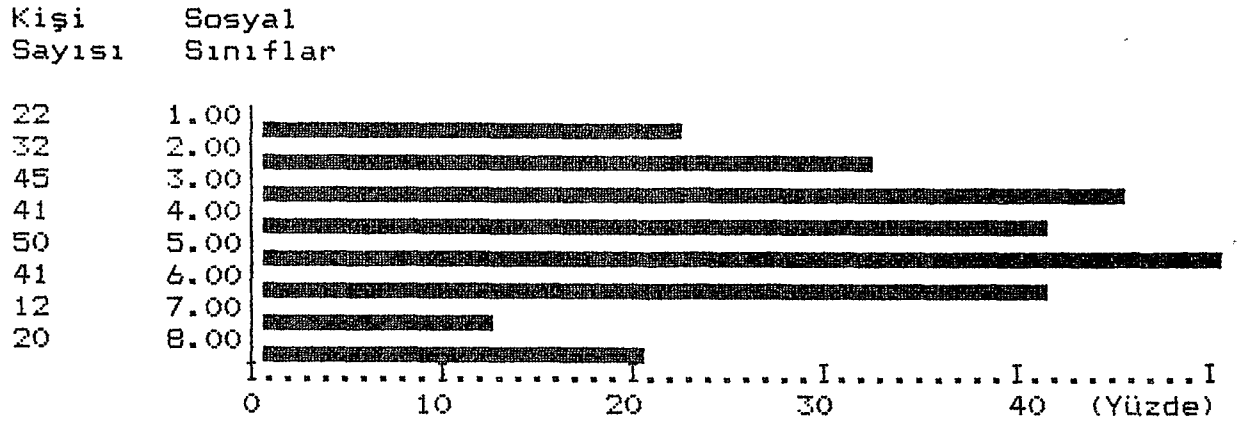
Ayrıca üniversite öğrencileri arasında makyavelizmin sosyal kökenlerini ortaya koymaya çalışan Goran, Rimac ve Buzov'un bu çalışma sonunda belirttikleri "sosyal statüler mi makyavelist kişiliği belirler yoksa makyavelist kişiliğin benimsenmesi mi sosyal statüleri belirler" türünde bir sorunun yanıtlanamadığı sonucu, bizim sonucumuza örnek olarak gösterilebilir.

III.13. SOSYAL SINIFLAR VE MAKYAVELİZM

Araştırmamızın temel varsayımlarından birisi de "makyavelist kişilik yapısı ve bu kişilik yapısına denk düşen inanç ve tutumların benimsenmesi ile kişilerin sosyal sınıf aidiyeti arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu"dur.

Korkut Boratav'ın sınıf kavramlaştırması kullandığında aşağıda beliren histogram elde edilmiştir.

Sekil 3: Sosyal Sınıf Histogramı

Bu dağılımın modu 5.000, medyanı 4.000, ranjı 7.000 standart hatası 0.120, minimum değeri 1, maksimum değeri de 8'dir. Frekansının dağılımının gösterdiği gibi örneklem kümesinde ücretliler, küçük ve orta burjuva sınıflarında göze çarpan bir kümelenme vardır.

Sosyal sınıflara ilişkin yapılan sosyolojik çalışma literatürü temel alınarak bu araştırmada görüşülen kişilerin meslekleri baz alınarak 8 sosyal sınıf elde edilmiştir.

Buna göre bizim araştırmamızın örneklem grubunun %8.4'ü bir sınıf kategorisi oluşturmamakla beraber benzer sosyal özellikleri taşıyan ev kadınlarından (22 kişi), %12.2'si kendine ait bir geliri olmayan işsizlerden (32 kişi), %17.1'i nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan

ücretlilerden (45 kişi), %15.6'sı nitelik gerektiren işlerde çalışan ücretlilerden (41 kişi), %19'u küçük bujuvalardan (50 kişi), %15.6'sı orta burjuvalardan (41 kişi), %4.6'sı profesyonellerden (12 kişi), %7.6'sı da sermayedarlardan oluşmaktadır.

Tablo 40: Örneklem Sosyal Sınıflara Göre Dağılımı

Sosyal Sınıf	N	%
1.Ev Hanımları	22	8.4
2.işsizler	32	12.2
3.Mavi Yakalılar	45	17.1
4.Beyaz Yakalılar	41	15.6
5.Küçük Burjuvazi	50	19.0
6.Orta Burjuvazi	41	15.6
7.Profesyoneller	12	4.6
8.Sermayedar	20	7.6
Toplam	263	100

Kapitalist bir toplumda sınıf ayırımı ücretliler/maaşlılar ve sermayedarlar biçiminde olduğu kabul edilirse (Boratav, 1995:11), örneklem kümemizin % 32.7'sini ücretliler, % 42.2'sini sermayedarlar oluşturmaktadır. Örneklemimizin % 4.6'sı bu iki grup arasındaki ilişkileri düzenleyen profesyonel yöneticilerden oluşmaktadır. Yine % 20.6'lık bir bölümü de ara tabakalar olarak değerlendirebiliriz.

Tablo 41 dağılımdan elde edilen sosyal sınıfları ve kişilerin makyavelizm derecelerini birlikte ele alarak oluşturulmuş ve sosyal sınıf aidiyeti ile makyavelizm derecesi arasındaki anlamlı farklılaşmayı test etmek için kullanılmıştır.

Tablo 41: Örneklemın Sosyal Sınıflara Göre Dağılımı ve makyavelizm Derecesi

Sosyal Sınıflar	Makyavelizm Derecesi					
	Düşük		Yüksek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
1.Ev hanımları	12	54.5	10	45.5	22	8.4
2.İşsizler	16	50.0	16	50.0	32	12.2
3.Mavi yakalılar	23	51.1	22	48.9	45	17.1
4.Beyaz yakalı	18	43.9	23	56.1	41	15.6
5.Küçük burjuva	20	40.0	30	60.0	50	19.0
6.Orta burjuvazi	16	39.0	25	61.0	41	15.6
7.Profesyoneller	5	41,7	7	58.3	12	4.6
8.Sermayedar	8	40.0	12	60.0	20	7.6
Toplam	118	44.9	145	55.1	263	100

Ki Kare= 0.86743 S.D.= 7 P > 0.05

Tablo 42'nin bulguları, sosyal sınıf aidiyeti ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını göstermektedir.

Ancak farklı sosyal sınıflardan olan bireylerin makyavelizm derecelerini degerlendirdigimizde, ücretliler içerisinde makyavelizm derecesinin yüksekligi %52.3, işverenler arasında da %61.6 düzeyindedir. Bu örneklem düzeyinde, makyavelizm derecesi konusunda sosyal sınıflar arasında belirgin olmasa da bir farklılaşmanın olduğu söyleyebiliriz. Ancak istatistiksel bir deger olarak varsayımımızı geçersiz kılan bir sonuç ortaya çıkmıştır. Bu analiz araştırmamızın makyavelizm derecesi ile sosyal sınıf arasında anlamlı bir farklılaşma vardır, varsayımını bu örneklemin verileri düzeyinde yanlışlamaktadır. Bu yanlışlamanın kanımızca iki nedeni olabilir:

1) Christie ve arkadaşlarının Mach IV ve Mach V kişilik ölçeklerine dayalı olarak Amerika çapında yaptıkları 34 çalışmanın sonucunda da ulaşılan "makyavelist kişilik yapısıyla uygunluk gösteren bireyler arasında yaş, cinsiyet, sosyal statü ve sınıf farkı yoktur" (Bakınız Makyavelizm ölçeği) sonucu da bizim istatistiksel çözümleme sonuçlarımızla uyusmaktadır.

2) Bireyin içinde yaşadığı toplumdaki yerini, statüsünü veya ait olduğu sınıfı bilmesi ve ona göre davranması, biçiminde tanımlanan sınıf bilinci, ülkemizin sosyal gruplarında yeterince olgunlaşmamış olarak degerlendirilebilir.

Sınıf ve sosyal konum ötesinde makyavelist kişilik yapısını ve bu kişilik yapısına denk düşen tutum ve inançların benimsenmesini, içinde yaşadığımız toplumun değerlerini sosyalleşme süreci içerisinde beklenen değerler olarak bireylere sunmasıyla açıklayabiliriz.

BÖLÜM-4: SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde örneklem kümesinin bulguları ile makyavelizm derecesi arasında ulaşılan ve ulaşılamayan anlamlı farklılaşma değerlerine dayalı olarak, araştırmanın temel varsayımları ve beklentileri tartışmaya açılacaktır. Bu tartışmada, sınırlı sayıda da olsa makyavelizmi ortaya çıkardığını varsaydığımız sosyal etkenler de açıklanmaya çalışılacaktır.

4.1. BULGULARIN ÖZETİ VE DEĞERLENDİRME

Makyavelizmin toplumsal temellerini ortaya koymaya yönelik alan araştırmasından elde edilen bulguların dökümü, sınıflandırılması ve yorumlanması sonucunda, bireylerin makyavelizm derecesine göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Makyavelizm derecesi ile cinsiyet rolleri arasında istatistiksel bir değer olarak anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı ortaya konulmuştur. Ulaşılan bu sonuç, araştırmanın, makyavelist inanç ve eğilimlerin benimsenmesi konusunda kadın ve erkek cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur, varsayımını 0.05 yanılma olasılığı ile doğrulamaktadır.

Örneklem grubunda bireylerin yaşları ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı ve makyavelizm eğilimi ile yaş arasında bir ilişkinin kurulamayacağı görülmektedir.

Örneklemin her yaş grubunda yer alan kişiler makyavelist kişilik eğilimi ve bu eğilimle uygunluk gösteren inanç ve kanılara sahip olabilmektedirler. Bu da kanımızca modernleşme olgusu çerçevesinde makyavelist kişiliğin beklenen bir kişilik yapısına dönüşmesi konusunda söylediklerimizi geçerli kılmaktadır.

Bu araştırmada kişilerin eğitim/öğretim düzeyleri ve makyavelizm çeşitlenmeleri bakımından durumlarını incelemek üzere, kişilerin bitirdikleri en son okul, okulun yeri, anne ve babalarının en son bitirdikleri okullar incelenmiştir. Örneklemden elde edilen bulgulara dayalı olarak yapılan istatistiksel çözümler sonucu tek tek boyutlarda küçük de olsa genel bir eğilim gözlenmekle birlikte anlamlı değerler elde edilememiştir.

Araştırmamızın gelir ile makyavelizm derecesi arasında ki varsayımını test etmek için yapılan istatistiksel analizler, örneklem kümemizde gelire dayalı olarak, bireylerin makyavelizm derecelerinin farklılaştığını genel bir eğilim olarak ortaya koymaktadır. Ancak, elde edilen

istatistiksel değerler, araştırmamızın gelirle ilgili olan varsayımını yanlışlamaktadır.

Araştırmanın başlangıcında, modernleşme sũrecini yaşayan ¼lkemizde bireylerin dinsel inançlarına dayalı olarak dinsel ibadetleri yerine getirmekten uzaklaşmaya başladıkları dũřün¼lm¼řt¼r. Bireylerin dinsel ibadetleri yerine getirme sıklıkları ile ilgili veriler incelendiğinde bu durumun geręekleřtięi g¼r¼l¼r. ¼rneęin, ¼rneklem bireylerinin %58.9'u namaz kılma ibadetini yerine getirmekten, %56.6'sının oruç tutma ibadetinden uzaklaştıkları g¼r¼l¼r. Bireylerin bu ibadetleri yerine getirmeleri dindarlık olarak belirlenmiş ve dindarlık ile makyavelizm arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu varsayılmıştır.

Bireylerin dindarlıkları ile ilgili olarak, namaz kılma, oruç tutma, zekat, fitre ve sadaka verme, kurban kesme ibadetlerini yerine getirme sıklıkları ve hacca gitip gitmedikleri ile makyavelizm dereceleri birlikte ele alınarak değerlendirilmiş ve dindarlık ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşma ilişkisinin bulunduğu saptanmıştır.

Kentleşme, kentlileşmeye ilişkin ilk g¼sterge olarak, bireylerin kentte oturma sũreleri alınmıştır. Kentte oturma

süresine göre değerlendirildiğinde, bu konuda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülür. Ancak, örneklem içerisinde yapılan değerlendirmelerde, kentte oturma süresi 2 yılın üzerinde olanlar ile 6 yıl arasında olan bireylerin makyavelizm derecelerinin diğer bireylerden daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Bireylerin kentte oturdukları semtler ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını ortaya koyar. Ancak, örneklem düzeyinde yapılan incelemede, kentleşmeye ilişkin yerel ve kamu hizmetlerinden daha fazla yararlanan semtlerde yaşayan bireyler arasında makyavelizm derecesinin yükseldiği görülmektedir.

Kentleşme, kentlileşmeye ilişkin olarak değerlendirilebileceğimiz üçüncü gösterge de, bireylerin doğum yerleridir. Bu göstergeye ilişkin olarak yapılan analizler, bireylerin makyavelizm dereceleri ile doğum yerleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu, ancak, makyavelizm derecesi ile doğum yeri arasında bir ilişkinin olmadığını ortaya koymaktadır.

Kentleşme, kentlileşmeye ilişkin göstergelere dayalı olarak yapılan analizlere dayalı olarak, örneklem kümesi bireylerinin makyavelizm derecelerine ilişkin olarak bir farklılaşmanın yaşandığını söyleyebiliriz. Ancak, kentleşme

ve kentlileşmeye ilişkin olarak ileri sürdüğümüz varsayımın tam olarak doğrulanmadığını da belirtmek durumundayız. Bunun nedeni de, kanımızca, 1950'den sonra ülkemizde hızı ve yoğunluğu giderek artan çarpık kentleşme olgusudur.

Evlilik ve makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu, ancak evlilik ile makyavelizm arasında bir ilişkinin kurulamayacağı gözükmektedir. Ortaya çıkan bu sonuca göre, araştırmamızın bu konudaki varsayımı, 0.05 yanılma olasılığı ile doğrulanmaktadır.

Spor ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşma ilişkisi konusunda yapılan analiz sonuçları, anlamlı bir farklılaşma değeri ortaya koymamaktadır. Bu sonuçlar araştırmamızın spor ile ilgili varsayımını yanlışlar nitelikte gözükmektedir.

Spor dalı ile makyavelizm derecesi arasında da anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Bu sonuç, Yalçın Küçük'ün belirlediği gibi, (1993: 358) doğrudan Batı Avrupa başta olmak üzere kapitalist ülkelerde gözlenen sportif etkinliklerle sosyal sınıf bağlarının ülkemizde henüz yeterince oluşmaması ile ilgili olarak açıklanabilir.

Periyodik yayın izleme ile makyavelizm derecesine ilişkin yapılan analizler, bu konuya ilişkin ileri

sürdüğümüz varsayımı doğrulamaktadır. Ancak, periyodik yayın izleyen bireylerle, izlemeyen bireyler arasındaki makyavelizm derecelerinin yüksekliğinin birbirine çok yakın olması, bu konudaki düşüncelerimizi haklı çıkarmamaktadır. Bizce, bunun nedeni, izlenen periyodik yayının türünde yatmaktadır.

izlenen periyodik yayın türü ile makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını gösterir. Ancak, periyodik olarak mesleki, aktüel ve magazin türü yayınları izleyen bireyler arasında makyavelizm derecesinin yüksekliği, diğer tür yayınları izleyen bireylerin makyavelizm derecelerinin yüksekliği oranından fazla görülmektedir.

Araştırmamızda bireylerin beğenerek izledikleri müzik türü ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı ileri sürülmüştür. Bu konuda yapılan analizler, araştırmamızın bu varsayımını doğrulamaktadır.

Araştırmada mesleki örgütlülüğe ilişkin bu boyutlarla makyavelizm derecesi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmayacağı varsayılmıştır. Ancak, gerek mesleki bir kurulaşa üye olan, gerekse, bu kuruluşun çalışmalarına aktif olarak katılan bireyler arasında makyavelizm derecesinin diğer bireylerden daha fazla olması gerektiği beklenmiştir.

Mesleki bir kuruluşa üye olan bireyler arasında makyavelizm derecesi daha yüksektir, denilebilir. Üye oldukları mesleki kuruluşun çalışmalarına aktif olarak katılım ile ilgili olarak yapılan analizler de, varsayımımızı doğrular niteliktedir.

Araştırmamızın beklentisi, bireylerin mesleki kuruluş dışındaki üyelikleri ile makyavelizm dereceleri arasında anlamlı bir farkın olacağı yönündedir. Bu konuda yapılan analizler, bu beklentimize uygun olmuştur.

Yapılan analiz sonucu, farklı sosyal sınıf grupları arasında makyavelizm derecesine göre bir farklılaşmanın oluşmadığı gözlenmiştir.

Ancak, farklı sosyal sınıf gruplarından olan bireyler arasında makyavelizm derecesinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Örneğin, ücretliler sınıf grubunda yer alan bireyler arasında makyavelizm derecesinin yüksekliği %52.3, işverenler sınıf grubunda ise %61.6'dır. Bu sonuç, istatistiksel olarak olmasa da, örneklem düzeyinde farklı sosyal sınıf grupları arasında makyavelizm derecesinin farklılaşması eğilimine bir örnek olarak gösterilebilir.

Farklı sosyal statülerde olan bireylerin makyavelizm derecelerinin de farklı olacağı varsayılmıştır. Ancak bu

konuda yapılan analiz, araştırmamızın varsayımını yanlışlar niteliktedir.

Ancak farklı sosyal statü gruplarından bireyleri makyavelizm derecelerine göre karşılaştırdığımızda, alt sosyal statü gruplarında makyavelizm derecesinin düşük, üst sosyal statü gruplarında da yüksek olduğu görülür.

Ancak, gerek sosyal sınıf, gerekse sosyal statü ile makyavelizm arasında olduğunu varsaydığımız ilişki, açık uçlu bir soru olarak kalmaktadır. Bir başka deyişle, makyavelist inanç ve eğilimleri benimsemek mi, sınıf ve statü yüksekliğine, yoksa sınıf ve statü yüksekliği mi, makyavelizme yol açar, sorusu yanıtlanamamaktadır.

4.2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, ülkemizde ve dünyada yapılan pek çok araştırma örneğinde olduğu gibi, makyavelizm, bir kişilik ve sosyal davranış eğilimi olarak değerlendirilmiştir. Bu eğilimin kapitalist toplum ve kent sosyal yaşamına özgü olduğu vurgusu kabul edilmiştir. Modernleşme süreci olarak adlandırılan süreç, ülkemizde ve pek çok ülkede Batı'nın çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak, aşmak biçiminde düşünölmektedir. Kapitalizm hem bir üretim/tüketim hem de

bir degerler sistemi olarak kendini düm dünya ülkelerine baskın olarak dayatmaktadır.

Araştırmamızın örneklemeden elde edilen bulguların sınıflandırılması, değerlendirilip yorumlanması da, yukarıda anlattıklarımızı gerçekler doğrultudadır. Bu örneklem düzeyinde konuşacak olursak, toplumumuzda makyavelizm bir eğilim olarak %55.1 düzeyine ulaşmış ve makyavelizm derecesi yüksek olan bireylere toplumun tüm sosyal grupları içinde rastlanır olmuştur. Makyavelizm derecesi yüksek olan bireyler arasında sosyal etkenlere göre anlamlı farklılaşmalar ya hiç gözükmemekte ya da çok az gözükmektedir.

Ancak, yine de makyavelizmi bir kişilik ve sosyal davranış eğilimi olarak ortaya çıkaran sosyal etmenler var mıdır sorusuna evet cevabı verilebilir. Bu kişilik yapısı, inanç ve tutumları;

a) Kent toplumunun karmaşık yapısı, heterojen sosyal ilişkileri, sözleşmeye dayalı insan ilişkileri ortaya çıkarmaktadır,

b) Sosyalleşme sürecinde toplum kurumları aracılığıyla kendi içerisindeki egemen ve geçerli davranış kalıplarını ve degerler sistemini bireylere aktarmakta, bireylerde

içselleştirmektedir. Makyavelist kişilik, eğilim ve inançlarda bu biçimde aile, okul, meslek, sosyal örgütlülükler yoluyla toplumda kendisini kabul ettirmektedir.

c) Bireylerin sosyal yaşamda beklentilerinin oluşması ve bu beklentilere dayalı olarak yaşamaları, belirli sosyal davranış eğilimleri ortaya koymalarında önemli bir diğer sosyal etkende elde ettikleri gelirdir. Makyavelist kişilik, tutum ve inançların benimsenmesinde gelirin de etkisi yadsınamaz.

ç) Modernleşme sürecini yaşayan tüm toplumlarda olduğu gibi, ülkemizde de insanlar dindarlıktan uzaklaşmaktadır. Dindarlıktan uzaklaşıp cemiyet değerleri ile bütünleşmeye çalışan insanlarda makyavelist inanç ve eğilimlerin benimsenmesi daha kolay olmaktadır.

Sonuç olarak, toplumumuzu kırsallıktan kentliliğe doğru geçişi yaşayan bir toplum olarak kabul edersek, makyavelizm, makyavelist kişiliğin ortaya çıkışını, makyavelist inanç ve eğilimlerin toplumdaki bireyler tarafından benimsenmesini anlayabiliriz. Çünkü, makyavelizm bu tür toplumlarda bireyler açısından en iyi iş gören politika, bireyleri de toplumla en iyi biçimde bütünleşmelerini sağlayan bir tutum olarak ortaya

çıkılmaktadır. Bu nedenle de makyavelist kişilik ve sosyal davranış bütünlüğünü ortaya çıkaran sosyal temeller araştırılması gereken bir problem olarak karşımızda durmaktadır. Makyavelizm, makyavelist kişilik konusunda yapılacak sonraki çalışmalar;

a) Toplumumuzda yaşanan geçiş sürecinin özelliklerine uygun olarak modernleşme teorileri çerçevesinde,

b) Dindarlıktan farklı olarak makyavelizm ve makyavelist kişiliğin İslamcılık eğilimi ile bağlantıları düşünülerek,

c) Küreselleşme olgusu ile birlikte oluşturulması önerilebilir.

ÖZET

Bu çalışmada, bir kişilik ve toplumsal davranış eğilimi - olarak değerlendirilen makyavalist kişiliğin toplumsal temelleri incelenmiştir. Bu incelemeye yönelik olarak, Christie, Geis ve arkadaşlarının 1969 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde Niccolò Machiavelli'nin görüşlerine dayalı olarak geliştirdikleri beş kişilik ölçeğinden, yetişkinlere yönelik olarak kullandıkları Mach IV ve Mach V ölçekleri Türkçeleştirilerek kullanılmıştır.

Mach IV ve Mach V ölçekleri tek başına makyavalist kişiliğin toplumsal temellerini ortaya koymaktan uzaktır. Çünkü, bu ölçeklerin amacı, bireylerde varolan eğilimin değerlerini ölçmektir. Bu nedenle, bu çalışmada Mach IV ve Mach V kişilik ölçekleriyle birlikte, yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir, dindarlık, sosyal örgütlülük, gibi kategorik değişkenleri içeren bir anket beraberinde kullanılmıştır. Bunun amacı da, ölçeklerden bireylerin elde ettikleri puan değerleri ile sosyal özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığının ortaya konulmasıdır.

Bu çalışmanın temel varsayımı, yapılanma sürecini tamamlayamamış geçiş sürecini hızlı ve yoğun bir tempoda yaşayan toplumlarda toplumla bütünleşme süreci yaşayan grupların kişilik ve davranış eğilimi olarak makyavalist

kişilik özelliklerine sahip oldukları ve makyavelist kişiliğin kentte özgü olduğudur. Bu varsayım ışığında, Mersin kentsel alanında yaş, cinsiyet, meslek, eğitim düzeyleri, kentte oturma süreleri ve oturdukları yerleşim alanları birbirinden farklı olan 300 kişilik bir örneklem grubu seçilmiştir. Örneklem grubunda yer alan bireylerle yüz yüze görüşmeler yapılmış, bu görüşmelerin sonuçları bilgisayar yardımıyla analiz edilmiştir.

Örneklem grubundan elde edilen değerlerin analiz sonuçları, makyavelist kişiliğin kent toplumuna özgü olduğu, makyavelist bireyler arasında da yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyal sınıf ve statü farklılıklarının bulunmadığını ortaya koymuştur. Makyavelist kişilik, toplumun birbirinden çok farklı sosyal grupları arasında gözlenen bir kişilik yapısı, inanç ve tutumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir tek araştırmanın sınırlı sonuçlarına dayalı olmak ve Türkçeleştirilen ölçeklerin kullanılması bu araştırmanın temel eksikliklerinden birisidir. Ancak tüm bu eksikliklerine karşın, Türkiye toplumu gibi çok kültürlü, heterojen bir toplumda barış ve kardeşlik içinde ön koşullarını yaratma konusunda, toplumda var olan eğilimlerin ve bu eğilimlerin toplumsal temellerinin saptanmasında bu tür çalışmaların yararlı olacağını düşünüyoruz.

SOCIAL BASIS OF MACHIAVELLIANISM

In this work, it was examined the social basis of machiavellian personality which is accepted as a tendency of social and personal behaviour. In this research, Mach IV and Mach V scales which were improved by Christie, Geis and others in 1969, based on the views of Niccola Machiavellian are used in Turkish.

Mach IV and Mach V Scales are far from indicting the social basis of machiavellian personality. That is because the aim of those scales is to value the tendency of persons. Therefore, with those scales a questionnaire was used to show the variable, such as age, sex, education level, is to indicate the relations between the social characteristics and points gained from scales. The main hypothesis of this work is that groups which are in the process of integration with the social in a fast formation have got characteristics of machiavellian personality as that the machiavellian personality belongs to "city".

Under the light of this hypothesis, a sample group of 300 people whose age, sex, education and professions are different. All the people in the sample group were interviewed and the results of the talks are analysed carefully.

The result of the analysis of the values gained from the sample group showed that machiavellian personality is unique to "city" society and that there is no difference in age, sex, education level, social class and status among the machiavellian personality attitude and belief among the different social groups in the society.

Depending on a limited results of a single research and the use of scales that are converted into Turkish one of the fundamental shortcomings of this research. But, despite all these shortcomings, we think that this kind of work will be constructive to determine the tendency and the social basis of this tendency in creating prerequisites in "peace" and "brotherhood" in a heterogen and multi-cultural society as Turkey.

KAYNAKÇA

- Ajerar, Hassane. (1992). Politics and Prophecy: Islam and the Western World. *Chaiers de Sociologie, economique et culturelle, Ethnopsychologie*, 17, June. pp. 79-91.
- Althusser, L., Brewster, B. and O'Hogan T. (1988). Machiavelli's Solitude. *Economy and Society*, 17, 4. Nov. pp. 468-479."
- A. Lundberg, C.C., Schrag, O.N. Larsen. (1969). *Sosyoloji. Türk Siyasi ilimler Derneği Yayını.*
- Aron, R. (1986). *Sosyolojik Düşüncenin Evreleri.* (Çev. Korkmaz, Alemdar). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Baymur, Feriha. (1976). *Genel Psikoloji.* İstanbul: İnkılap-Aka Kitabevi.
- Başbuğ, Sharon. (1986). *Urban Growth and Cultural Change.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. (University of Texas at Austin)
- Bell, N., Mcghee, P., Duffey, E. and Nelda. (1986). Interpersonal Competence, Social Assertiveness and Development of Humour. *British Journal of Developmental Psychology*, 4, 1. Mar., pp. 51-55.
- Berelson, B. and Gary A. Steiner. (1964). *New York. Human Behaviour-An Inventory of Scientific Findings.* Harcourt.
- Boratav, Korkut. (1995). *İstanbul ve Anadolu'dan Sınıf Profilleri.* İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Cooley, C. H. (1962). *Social Organization.* New York: Schocken Books, Inc.
- Demir, Omer ve Mustafa Acar. (1993). *Sosyal Bilimler Sözlüğü.* İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Giddens, Anthony. (1989). *London. Sociology.* Polity Press.
- Goran, M., Rimac, I. and Zeljko Buzov. (1991). Social Status and The Adoption of Machiavellian Beliefs Among Youths. *Revija za Sociplogiju*, 22, 3-4. July-Dec., pp. 359-366.
- Haber, J. (1976). *The Users.* New York: Dell Books.

- Hesapçıoğlu, Muhsin. (1988). Öğretim İlke ve Yöntemleri. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Kasapoğlu, Aytül M. (1992). Tıp Eğitimi, Uygulamalı Sosyolojik Bir Araştırma. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Kelış, Ruşen. (1983). 100 Soruda Türkiye'de Şehirleşme Konut ve Gecekondu. İstanbul: Gerçek yayınevi.
- Kemerlioğlu, Eyüp. (1973) Erzurum'da meslekler ve Sosyal Tabakalaşma. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Bkz. M. Aytül Kasapoğlu (1992). Tıp Eğitimi, Uygulamalı Sosyolojik Bir Araştırma. Ankara. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Koç, Şevki. (1994). Spor Psikolojisine Giriş. İzmir: Saray Medikal Yayıncılık.
- Köknel, Özcan. (1982). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Küçük, Yalçın. (1990). Türkiye Üzerine Tezler. Cilt IV. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Likert, R. (1932). Technique for the Measuremet of Attidues Arch. Psychal. 22, 140.
- Machiavelli, Niccola. (1986). The Prince. (Çev. Selahattin Bağdatlı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mardin, Şerif. (1990). Türkiye'de Toplum ve Siyaset. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mead, G. Herbert. (1934). Mind, Self and Society. Chigaco: Chicago University Press.
- Mersin Sanayi ve Ticaret Odası. (1994). MTSD Ekonomik Rapor.
- Miner, H. (1952). The Folk-Urban Contininum. American Sociological Review. Vol. 17, pp. 529-537.
- O'Hair, Henry et al. (1981). Prepared Lies, Spontaneous Lies, Machiavellianism and Nonverbal Communication. Human Communication Research. 7, 4. Summer, pp. 325-339.
- Ozankaya, Özer. (1986). Toplumbilim. İstanbul: Tekin Kitabevi.
- Özkalp, Enver. (1992). Sosyolojiye Giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Pinto, Anita and Suresk, Karekar. (1990). Social Perception as a Function of Machiavellianism. Journal of Social Psychology. vol. 130, No. 6, pp. 755-762.
- Ray, J. (1982). The Protestant Ethic in Australia..Journal of Social Psychology. 116, 1., Feb., pp. 127-138.
- Ray, J. (1982). A Cluster Analytic Exploration of What Underlies Popular Social Science Constructs. Journal of Social Psychology. 116, 2. Apr. pp. 263-267.
- Rokeach, M. (1976). Beliefs, Attitudes and Values. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Sarıca, Murat. (1982). 100 Soruda Siyasi Düşünce Tarihi. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Sencer, M. ve Sencer, Y. (1978). Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim. T.D.D.A.t.E. Yayınları.
- Snyder Mark and Ickes William. (1985). Personality and Social Behavior. New York, in G. Lindzey and E. Aronson. Handbook of Social Psychology, Vol. 2.
- Walton, H. J. (1967). The Measurement of Medical Students Attitudes. Attitudes, Brit. J. Med. Educ. V. 1, içinde pp. 330-340.

EKLER

EK-1: MAKYAVELİZM ÖLÇEĞİ

DEĞİŞKEN: Makyavelizm ölçeği, özellikle bireyler arası etkileşimlerde bireyin diğer bireyler tarafından belirlenme, düzenlenme ve sınırlanma derecesini belirlemede kullanılır. Bu ölçek; bireyin diğer bireylerle etkileşimlerinde başarılı olma ki genel stratejisini ortaya koymaya çalışır.

BETİMLEME: ölçeğin 71 maddesi doğrudan Niccola Machiavelli'nin yazılarından türetilmiştir. Bu maddelerin şu üç temel alana denk düştüğü kabul edilmektedir.

- 1) Bireyler arası taktiklerin doğası (32 madde)
- 2) İnsan doğasına ilişkin görüşler (28 madde)
- 3) Ahlak ile ilgili maddeler (11 madde)

MADDE ÇÖZÜMLEMESİ: Bu maddelerin çözümlemesi, 60 maddenin toplam ölçekle 0.05 düzeyinde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu gösterdi. (İnsan doğasına ilişkin maddeler ölçekle en yüksek anlamlı ilişkiye, ahlaka ilişkin maddeler ise ölçekle en düşük anlamlı ilişkiye sahiptir.) Makyavelizm düşüncesini en çok yansıtan maddeler seçilerek bir final ölçeği hazırlanmıştır. Bu final ölçeği içinde de 10 madde karşıt yönde yazılmıştır. Maddeler altı basamaklı Likert tipi ölçekle puanlanır.

20 sayısı Nötr olan 100 sayısına erişmek için sabit olarak eklenir. Olası en düşük puan 40, en yüksek puan 160'tır. Başlangıçta 1196 kolej öğrencisi ile bu çalışma yapılmıştır. (Iowa Kuzey Kaliforniya) Kolej öğrencileri Makyavelizm, Faşizm, Anomi ölçeklerine hep birlikte tepki vermişler, elde edilen değerler faktör çözümlmesine tabi tutulmuştur. Toplam olarak 34 çalışma ulusal olarak Amerika düzeyinde yapılmış ancak sonuçları basılmamıştır. Diğer araştırmalarda da bu ölçek yoğun olarak kullanılmıştır.

ÖLÇEĞİN GÜVENİRLİĞİ: Ortalama madde ölçeğin tamamı korelasyonu 0.38 bulunmuştur, iki yarım güvenirligin ölçüsü ise 0.79 olarak bulunmuştur.

FAKTÖR ÇÖZÜMLEMESİNİN SONUÇLARI: Faşizm, Makyavelizm, Anomi ölçeklerinden dört faktör çıkmıştır. Birinci faktör; Makyavelizm, ikinci faktör; faşizm, üçüncü faktör; Faşizm ve Makyavelizmin kombinasyonu, dördüncü faktör; Makyavelizm ile Anomi'nin kombinasyonu olarak ortaya çıkmıştır.

Sadece Makyavelizm faktörüne baktığımızda, faktör yükü bakımından anlamlı olan maddeler;

İKİ YÜZLÜLÜK (ALDATMA)	OLUMSUZLUK	İNSANLARA GÜVENME
7	8	4
6	5	14
9	12	11
10	13	16
15	1	
2	18	
3	2	

ÖLÇEĞİN NASIL YORUMLANACAGI

Makyavelizm ölçeklerinin herbirisi (Mach IV, Mach V kişilik ölçekleri) 20 maddeden oluşmuş ve 100 sayısı nötr olarak normlaştırılmıştır. Toplumsal çekicilik ölçeği ile negatif yönde ilişkili olduğu ortaya konulmuştur. Bu ölçeklerden Mach IV ve Mach V ölçeklerinin birlikte kullanılması ile daha iyi sonuçlara ulaşılabılır.

SONUÇLAR

Christie ve arkadaşları makyavelizm teriminin sert anlamda kullanılmaması gerektiğini, araştırmalarının hiç birisinde sosyal davranış ve kişilik eğilimi olarak yüksek makyavelist çıkan bireylerin diğer bireylere göre, daha çok düşman, kinci ve kötü olduklarına ilişkin herhangi bir

işaret yoktur. Bundan başka, makyavelist eğilimi yüksek bireyler, diğer bireylerden ılımlı bir biçimde ayrıldığı, duyarlı konularda daha az duygusal davrandıkları, şaşırtıcı durumlarda sakinliklerini korudukları görülmüştür. Sonuçlar genelleştirildiğinde, Amerika'luların makyavelist anlamda daha çok manüplatif olmayan durumuna dönüştükleri ortaya çıkmıştır. Makyavelist eğilimin özelliklerini taşıma konusunda bireyler arasında zeka, sosyal konum, sosyal hareketlilik anlamında fark bulunamamıştır. Makyavelist eğilimin geleneksel cemaat topluluklarında daha az ortaya çıkacağı varsayılır. Bu varsayımın ardındaki yaklaşım; makyavelist eğilimin yapılandırılmamış durumlarda en etkili iş gören olmasına dayanmaktadır.

Örneğin tıp ve sağlık alanında yapılan makyavelizm çalışmalarının sonuçlarına göre; psikiyatristlerin cerrahlara göre daha çok makyavelist eğilime sahip oldukları görülür. Çünkü; psikiyatristler cerrahlara oranla hastayı daha fazla güdüleyici, düzenleyici ve belirleyici rollere sahiptirler. Cerrahların ise hastalar ile ilişkileri psikiyatristlere göre daha az olduğu için, makyavelist eğilim ölçüm değeri de düşük olmaktadır. Yine Amerika'da yapılan bu çalışmaların sonuçlarına göre lobcilik ile makyavelizm arasında ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca özellikle Amerika'da Macar göçmenlerin Amerikan yaşamına uyum sağlamak için makyavelizmi kullandıkları ortaya çıkmıştır.

EK-2: MACH IV KİSİLİK ÖLÇEĞİ

ACIKLAMA: Aşağıda çeşitli anlatımlar bulunmaktadır. Anlatımların her biri bir görüşü, düşünceyi ele almaktadır. Bu anlatımlar doğru ya da yanlış değildir. Siz, bazı anlatımlarla uyuşabilir, bazı anlatımlarla da uyuşmayabilirsiniz. Biz sizin bu anlatımlardaki görüşlerle uyuşma ya da uyuşmama dereceniz ile ilgileniyoruz. Anlatımların her birini dikkatlice okuyunuz. Bu okumadan sonra, uyuşma ya da uyuşmama derecenizi her bir anlatımın altındaki numaralardan birisini daire içine alarak belirtiniz.

Değerlendirmelerinizi aşağıdaki sisteme göre yapınız: Eger anlatımla tamamen uyuşuyorsanız +3'ü daire içine alınız. Eger anlatımla uyuşuyorsanız +2'yi daire içine alınız. Eger anlatımla biraz uyuşuyorsanız +1'i daire içine alınız. Anlatımla ilgili bir fikriniz yoksa, +4'ü daire içine alınız. Eger anlatımla biraz uyuşmuyorsanız -1'i daire içine alınız. Eger anlatımla uyuşmuyorsanız -2'yi daire içine alınız. Eger anlatımla tümüyle uyuşmuyorsanız -3'ü daire içine alınız.

(Ölçekteki bu değerlendirme sistemi bu araştırmada şu biçime dönüştürülerek kullanılmıştır:

- Tümüyle uyuşuyorum ()
Fikrim yok ()
Biraz uyuşmuyorum ()
Uyuşuyorum ()
Uyuşmuyorum ()
Biraz uyuşuyorum ()
Tümüyle uyuşmuyorum ()

MACH IV ÖLÇEĞİNİN İFADELERİ

1) Benim için yararı olmadıkça, bir şeyin gerçek nedenini başkasına söylemem (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır).

2) İnsan ancak yapacağı davranışın ahlaki doğruluğuna inanıyorsa eylemde bulunmalıdır. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

3) İnsanları yönetmenin en iyi yolu, onlara duymak istediklerini söylemektir. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

4) İnsanların çoğu genel olarak iyi ve nazik kişilerdir. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

5) İnsanlar konusunda en güvenilir yol, tüm insanların kötü niyetli olduğunu varsaymak ve sırası geldiğinde gerçek yüzlerini açığa çıkaracaklarını kabul etmektir. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

6) Doğruluk (namusluluk) her durumda en iyi politikadır. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

7) Yalan söylemenin hiç bir mazereti olamaz. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

8) İnsanlar dışarıdan zorlanmadıkça sıkı ve verimli çalışmazlar. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

9) Önemli ve namussuz bir insan olmaksızın mütevazı ve namuslu bir insan olmak daha iyidir. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

10) Eger birisinden sizin için bir şey yapmasını istiyorsanız en uygun yol, tüm nedenleri açık olarak belirtmekten çok, karşınızdaki insanın istediği nedenleri söylemektir. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

11) Başarılı insanların çoğu, ahlaki olarak da temiz ve çok dürüst insanlardır. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

12) Bir başkasına tümüyle güvenen bir insan, kesinlikle kendi başına dert açar. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

13) Suçlularla diğer insanlar arasındaki en önemli fark, suçluların aptal oldukları için yakalanmış olmasıdır. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

14) İnsanların çoğu yüreklidir. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

15) Başarılı olabilmek için en geçerli yol, önemli kişilere hoş görünmektir. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

16) İnsan bütün yönleriyle iyi olmalıdır. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

17) Tüm yönleriyle bir başka insanın sırtından geçinen bir insan olamaz. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

18) İnsanlar ilerleyebilmek için şu ya da bu biçimde başkalarının çıkarlarını zedelemek zorundadırlar. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

19) Eğer bir insan tedavisi olanaksız bir hastalığa yakalanmışsa, o insana acısız ölüm hakkı verilmelidir. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

20) İnsanların çoğunun mülkiyetlerini yitirmede yaşadıkları acı, babalarını yitirdiklerinde duydukları acıdan daha ağırdır. (Yanıtlar 'Ek-2: Mach IV Kişilik Ölçeği'ndeki açıklamaya göre alınacaktır)

BÖLGE İLİŞKİN İFADELERİN PUAN DEĞERLERİ

ORJİNAL İFADELER (Makyavelizmi yansıtan ifadeler)

Tümüyle uyuyorum	7 puan
Uyuyuyorum	3 puan
Biraz uyuyorum	6 puan
Biraz uyuyuyorum	2 puan
Uyuyuyorum	5 puan
Tümüyle uyuyuyorum	1 puan

KARŞIT İFADELER (Makyavelizme karşıt düzenlenmiş ifadeler)	
Tümüyle uyuyuyorum	1 puan
Uyuyuyorum	5 puan
Biraz uyuyuyorum	2 puan
Biraz uyuyuyorum	6 puan
Uyuyuyorum	3 puan
Tümüyle uyuyuyorum	7 puan

("Fikrim yok" ifadesi her iki durumda da 4 puan)

MACH V KİŞİLİK ÖLÇEĞİ

ACIKLAMA: Aşağıda bir liste biçiminde düzenlenmiş 20 ifade grubu bulacaksınız. Bu grublardan her birisi üç değişik ifadenin düzenlenmesinden oluşmuştur. İfadelerin her biri genel görüşler, düşünceler ya da insanların düşünce alışkanlıklarını, görüşlerini ve tutumlarını ortaya koyar. Bu anlatımlarla uyuşan ya da uyuşmayan pek çok değişik insan olabileceği gibi, insanların verdiği cevapların doğruluğu ya da yanlışlığı söz konusu değildir.

Lütfen bu grupların her birisinin içeriğindeki üç ifadenin her birini dikkatle okuyunuz. Daha sonra ilk olarak bu ifadelerden hangisinin sizin görüş ve tutumunuza en yakın (sizce en doğru) geleni, ya da sizin görüş ve tutumunuzu yansıttığına karar veriniz. Size verilen cevap kağıdı üzerinde bu ifadenin karşısında yer alan (+) işaretini daire içine alınız.

Hala geriye kalan anlatımlardan hangisinin sizin görüş ve tutumunuzu tanımlamada en uzak (sizce en yanlış), sizin inançlarınıza, tutum ve görüşlerinize en uzak ifade olduğuna karar veriniz. Size verilen cevap kağıdı üzerinde bu ifadenin karşısında yer alan (-) işaretini daire içine alınız.

Örneğin burada:	En yakın (En doğru)	En uzak (En yanlış)
A) İnsanları ikna etmek kolaydır, ancak ikna olmuş halde tutmak zordur.	+	-
B) Sağduyuya karşıt düşünce ve teoriler boşa zaman harcamadır.	(+)	-
C) Sağduyu sadece diğer insanlardan farklı olmadığı ve aynı şeyi yaptıklarını ortaya koyar.	+	(-)

Bu durumda, B anlatımı sizin görüş ve tutumunuzu en çok yansıtan, görüş ve tutumlarınıza dayalı olarak en çok onayladığınız bir anlatım olmalı, A ve C anlatımları ise sizin görüş ve tutumlarınızın karakteristiği olamaz. C anlatımı ise sizin görüş ve tutumlarınıza en uzak anlatım olmalıdır.

Bazı ifadelerin seçilmesi kolay, bazı ifadelerin seçilmesi ise zor olacaktır. Buradaki sorun, doğru ya da yanlış seçim yapılması değil, yaptığınız seçimin sizin görüş ve tutumlarınızı yansıtacak şekilde yapılmasıdır.

Üçlü grubun her birisinin içerisinde iki anlatımı işaretleyeceksiniz. Geriye kalan üçüncü anlatım işaretlenmemiş olarak kalmalıdır.

MACH V ÖLÇEĞİNİN MADDELERİ

	En yakın	En uzak
1)		
A) Başarılı bir suçlunun hayal gücü yanlıştır ve yeteneği başarılı bir iş adamınıninkinden daha fazladır.	(En doğru)	(En uzak)
B) "Merhametten maraz doğar" ata sözü pek çok hakikati yansıtır.	+	-
C) İnsanların çoğunun mülkiyetlerini yitirmede yaşadıkları acı, babalarını yitirdiklerinde duydukları acıdan daha ağırdır.	+	-
2)		
A) Erkeklerin pek çoğu eşlerinin giyim, kuşamından çok arabaları ile ilgilidir.	+	-
B) Çocuklarda hayal gücü ve yaratıcılığın geliştirilebilir nitelikte olması çok önemlidir.	+	-
C) Eğer bir insan tedavisi olanaksız bir hastalığa yakalanmışsa o insana acısız ölüm hakkı verilmelidir.	+	-
3)		
A) Yararı olmadıkça bir şeyin gerçek nedeni bir başkasına asla söylenmez.	+	-
B) İnsanların refahı (iyi olması) her şeyden önce ele alınması gereken bir hedeftir.	+	-

C) Gerçekten zeki bir insan aklını bir sorun + -
hakkında yoğunlaştırmışsa, nadiren tereddüt eder,
cevap üzerine düşünmeyi sürdürür.

4)

A) Ülkemizin kalkınmasının önündeki + -
en büyük engel, insanımızın tembel ve
zevkine düşkün oluşudur.

B) İnsanları yönetmenin en iyi yolu onlara + -
duymak istediklerini söylemektir.

C) İnsanlar dünyada kendilerinden daha az + -
şanslı insanlara daha nazik davranışları
iyi olurdu.

5)

A) İnsanların çoğu genel olarak iyi ve nazik + -
kişilerdir.

B) Karı, koca için en iyi ölçüt uyumudur, + -
diğer ölçütler de gereklidir ama çok
önemli değildir.

C) İnsanlar yaşamdan istediklerini elde + -
edemezlerse, dünyayı adaletsiz bulurlar.

6)

A) Başarılı insanların çoğu, ahlaki olarak da + -
temiz ve çok dürüst insanlardır.

B) Takdire değer her insanın kendi kariyerini +
ailesinin önüne koymasý yadırganmamalıdır.

C) İnsanlar bir iş yaparken, düşünmeyi daha az, +
iş yapmayı daha çok yaparlarsa daha iyi olur.

7)

A) İyi bir öğretmen, açık cevaplar vermekten +
çok, öğrencilerini yanıtlanmamış sorulara
yönelten kişidir.

B) Eğer birisinden sizin için bir şey yapmasını +
istiyorsanız en uygun yol, tüm nedenleri
açık olarak belirtmekten çok, karşınızdaki
insanın istediği nedenleri söylemektir.

C) "Aynası iştir kişinin lafa bakılmaz." +

8)

A) Mısır piramitleri benzeri büyük, gösterişli +
yapıtların oluşturulabilmesi için gerekirse
işçiler köleleştirilebilir.

B) Bir problemi ele almanın en iyi yolu, ona +
tutunup kalmak yerine, onun üzerinde çalışmaktır.

C) İnsan ancak yapacağı davranışın ahlaki +
doğruluğuna inanıyorsa eylemde bulunmalıdır.

9)

A) Sadece yaşadığı andan haz duyarak yaşayan +
insanlar kendilerini dikkate alıp kendi

üzerlerinde yoğunlaşırlarsa gelecekte dünya daha iyi bir yer olur.

- B) Başarılı olabilmek için en geçerli yol, + -
önemli kişilere hoş görünmektir.
- C) Kendilerinden daha az şanslı insanlara, + -
insanlar daha nazik davransalardı, iyi olurdu.

10)

- A) En iyi politika, yapmakta olduğunuz şeyleri, + -
diğer tercihleriniz olmadığından dolayı yapıyor gibi davranmaktır.
- B) Suçlularla diğer insanlar arasındaki en + -
önemli fark, suçluların aptal oldukları için yakalanmış olmasıdır.
- C) En kötü suçlunun bile içinde bir yerlerde + -
edep kırıntısı vardır.

11)

- A) Önemli ve namussuz bir insan olmaktansa + -
mütevazi ve namuslu bir insan olmak daha iyidir.
- B) Eğer bir insan sıkı çalışmaya yetenekli ve + -
istekliyse ne yapmayı istiyorsa onu elde etmede büyük şansı vardır.
- C) Günlük yaşamımızda bize yararı dokunmayan + -
bir düşüncenin değeri yoktur.

12)

- A) Eger insanlar bir yasayı mantık dışı görüyorsa, bu yasayı ıgnedigi için cezalandırılmamalıdır. + -
- B) Toplumda pek çok suçlu işlediği suçtan dolayı ceza görmüyor. + -
- C) Yalan söylemenin hiç bir mazereti olamaz. + -

13)

- A) İnsanlar dışarıdan zorlanmadıkça sıkı ve verimli çalışmazlar. + -
- B) Çok ciddi bir yanılığdan sonra bile insana değişmesi için ikinci bir şans verilmelidir. + -
- C) İnsanlar bir konu kendilerini rahatsız etmedikçe, o konuda aklını düzenleyemezler. + -

14)

- A) Bir erkeğin ilk olarak sorumluluk duyacağı insan annesi değil, eşidir. + -
- B) İnsanların çoğu yüreklidir. + -
- C) Entellektüel olarak insanı uyaran bir arkadaş seçmek, yanında rahat edeceğimiz birisini seçmekten daha iyidir. + -

15)

- A) Dünyada dikkate almaya değecek çok az insan vardır. + -

- B) İnsanlar ilerleyebilmek için şu ya da bu biçimde başkalarının çıkarlarını zedelemek zorundadırlar. + -
- C) Kendi kazancı üzerine güdülenmiş yetenekli bir insan, toplum için iyi anlamlara sahip fakat etkisiz bir insandan daha değerlidir. + -

16)

- A) Diğer insanların düşüncelerini, eğilimlerini değiştirebilecek izlenimler vermek en iyi yoldur. + -
- B) "Nabza göre şerbet vermek" en iyi iş gören politikadır. + -
- C) Doğruluk (namusluluk) her durumda en iyi politikadır. + -

17)

- A) İnsan bütün yönleriyle iyi olmalıdır. + -
- B) Birisine yardım etmek iyidir, diğerlerine yardım etmek daha iyidir. + -
- C) Savaş tehlikesi insan yaşamının değişmez gerçeğidir. + -

18)

- A) Dünyaya her dakika en az bir sömürücünün daha doğduğunu söyleyen insan muhtemelen haklıdır. + -
- B) İnsanı bazı küçük heyecanlar harekete geçirmedikçe yaşam donuk ve anlamsızdır. + -

C) İnsanların çoğu duygularını kontrol + -
edebildiklerinde daha verimli olacaklardır.

19)

A) Diğer insanların duygularına duyarlılık + -
sosyal durumlar içerisinde zehirden daha
tehlikelidir.

B) İdeal toplum, herkesin yerini bildiği ve + -
kabul ettiği toplumdur.

C) İnsanlar konusunda en güvenilir yol, tüm + -
insanların kötü niyetli olduğunu varsaymak
ve sırası geldiğinde gerçek yüzlerini açığa
çıkarmalarını varsaymaktır.

20)

A) Soyut, anlaşılmaz problemler üzerine konuşan + -
insanlar genellikle ne hakkında konuştuklarını bilmezler.

B) Bir başka insana tümüyle güvenen bir insan, + -
kesinlikle kendi başına dert açar.

C) Demokrasinin temel işlevi herkesin oy + -
vermesidir.

MACH V KİSİLİK ÖLÇEĞİNİN PUANLARININ HESAPLAMA ANAHTARI

Madde	1	3	5	7
1	A+	B+ A+	B+ C+	C+
	C-	C- B-	A- B-	A-
2	A+	B+ A+	B+ C+	C+
	C-	C- B-	A- B-	A+
3	C+	B+ C+	B+ A+	A+
	A-	A- B-	C- B-	C-
4	A+	C+ A+	C+ B+	B+
	B-	B- C-	A- C-	A-
5	A+	C+ A+	C+ B+	B+
	B-	B- C-	A- C-	A-
6	A+	B+ A+	B+ C+	C+
	C-	C- B-	A- B-	A+
7	B+	C+ B+	C+ A+	A+
	A-	A- C-	B- C-	B-
8	C+	A+ C+	A+ B+	B+
	B-	B- A-	C- A-	C-
9	C+	A+ C+	A+ B+	B+
	B-	B- A-	C- A-	C-
10	A+	C+ A+	C+ B+	B+
	B-	B- C-	A- C-	A-
11	A+	C+ A+	C+ B+	B+
	B-	B- C-	A- C-	A-

12	C+	A+ C+	A+ B+	B+
	B-	B- A-	C- A-	C-
13	C+	B+ C+	B+ A+	A+
	A-	A- B-	C- B-	C-
14	B+	A+ B+	A+ C+	C+
	C-	C- A-	B- A-	B-
15	C+	A+ C+	A+ B+	B+
	B-	B- A-	C- A-	C-
16	C+	A+ C+	A+ B+	B+
	B-	B- A-	C- A-	C-
17	A+	B+ A+	B+ C+	C+
	C-	C- B-	A- B-	A-
18	C+	B+ C+	B+ A+	A+
	A-	A- B-	C- B-	C-
19	B+	A+ B+	A+ C+	C+
	C-	C- A-	B- A-	B-
20	A+	C+ A+	C+ B+	B+
	B-	B- C-	A- C-	A-

EK-4: ANKET

1) DOĞUM YERİNİZ?

- Ankara-İstanbul-İzmir-Mersin
 Büyük kent (Nüfusu 250.000 ve üzeri)
 Küçük kent
 Kasaba/belde
 Köy/köyaltı yerleşim
 Yurt dışı

2) YAŞINIZ?

- 18-24
 25-31
 32-37
 38-44
 45-51
 52 ve üzeri

3) CİNSİYETİNİZ?

- Kadın
 Erkek

4) EN SON BİTİRDİĞİNİZ OKUL?

- İlkokul
 Ortaokul
 Lise
 Yüksekokul
 Üniversite

5) EN SON BİTİRDİĞİNİZ OKULUN YERİ?

- () Ankara-İstanbul-İzmir-Mersin
- () Büyük kent
- () Küçük kent
- () Kasaba/belde
- () Köy
- () Yurt dışı

6) MEDENİ DURUMUNUZ?

- () Evli
- () Bekar
- () Dul
- () Boşanmış

EVLİ İSENİZ

7) EŞİNİZİN MESLEĞİ:

8) EŞİNİZİN ÖĞRENİM DURUMU?

- () Okuma yazma bilmiyor
- () Okur yazar
- () İlkokul mezunu
- () Ortaokul mezunu
- () Lise Mezunu
- () Üniversite mezunu
- () Yüksek lisans
- () Doktora

9) ORTALAMA AYLIK GELİRİNİZ? ..

- 5 Milyondan az
- 5-8 Milyon arasında
- 9-12 Milyon arasında
- 13-16 Milyon arasında
- 17-20 Milyon arasında
- 21-24 Milyon arasında
- 21-24 Milyon arasında
- 25-28 Milyon arasında
- 29-32 Milyon arasında
- 33 Milyon ve üzeri

10) BABANIZIN MESLEĞİ:

11) BABANIZIN ÖĞRENİM DURUMU?

- Okuma yazma bilmiyor
- Okur yazar
- İlkokul mezunu
- Ortaokul mezunu
- Lise mezunu
- Üniversite mezunu
- Yüksek lisans
- Doktora

12) ANNENİZİN MESLEĞİ:

13) ANNENİZİN ÖĞRENİM DURUMU?

- Okuma yazma bilmiyor
- Okur yazar
- İlkokul mezunu
- Ortaokul mezunu
- Lise mezunu
- Üniversite mezunu
- Yüksek lisans
- Doktora

14) MESLEĞİNİZ:

15) OTURDUĞUNUZ EV?

- Kendi eviniz
- Kira
- Lojman
- Diğer (Belirtiniz....)

16) KÜLTÜREL ETKİNLİKLERE NE ORANDA KATILIYORSUNUZ?

- Katılmıyorum
- Panel ve Söyleşilere katılıyorum
- Konferans ve sempozyumlara katılıyorum
- Şenlik ve festivallere katılıyorum
- Kitap fuarları ve imza günlerine katılıyorum
- Gezilere katılıyorum
- Diğer (Belirtiniz....)

17) NE ORANDA KİTAP OKUYORSUNUZ?

- Her gün düzenli kitap okuyorum
 Hafta sonlarında kitap okuyorum
 İşlerimden fırsat bulduğum oranda kitap okuyorum
 Kitap okumaya fırsat bulamıyorum

18) OKUDUĞUNUZ/ TERCİH ETTİĞİNİZ KİTAP TURU?

- Roman Deneme-Araştırma Öykü Şiir
 Seyahat-Gezi Bilim Kurgu Bilimsel Teknik
 Diğer (Türünü belirtiniz.....)

19) EN ÇOK OKUDUĞUNUZ GAZETEYİ BELİRTİNİZ?

- Hürriyet Sabah Takvim Milliyet Orta Doğu
 Türkiye Milli Gazete Cumhuriyet
 Zaman Posta Evrensel Akşam
 Diğer (Belirtiniz...)

20) PERİYODİK YAYINLARI İZLİYORMUSUNUZ?

- Evet Hayır

21) CEVABINIZ EVET İSE, HANGİ YAYINLARI İZLİYORSUNUZ?

- Mesleki yayınlar Aktüel-Magazin Bilim-Teknik
 Politik Ekonomi Sanat-Edebiyat
 Diğer (Belirtiniz.....)

22) MÜZİK DİNLERMİSİNİZ?

Evet Hayır

23) CEVABINIZ EVET İSE, EN ÇOK HANGİ TÜR MÜZİĞİ DİNLEMİYİ TERCİH EDERSİNİZ?

Klasik batı müziği Türk sanat müziği Klasik Türk Müziği

Türk halk müziği Türkçe sözlü pop Özgün müzik

Arabesk ve taverna Pop-Rock Caz

Folk Diğer (Belirtiniz.....)

24) GENELDE İZLEDİĞİNİZ SANATSAL ETKİNLİKLER NELERDİR?

İzlemiyorum Sinema Tiyatro Müzik dinletileri

Opera ve bale Resim ve heykel Sergileri

Diğer (Belirtiniz.....)

25) TELEVİZYON İZLERMİSİNİZ?

Evet Hayır

26) CEVABINIZ EVET İSE, HANGİ PROGRAMLARI İZLEMİYİ TERCİH EDERSİNİZ?

Sinema Müzik Belgesel Haber Reality şov

Spor Pembe Dizi Yarışma programı Talk şov

Diğer (Belirtiniz.....)

27) SPORLA NE DÜZEYDE İLGİLİSİNİZ?

- Yanlızca izleyiciyim
 Düzenli olarak spor yapıyorum
 Fırsat buldukça amatör olarak spor yapıyorum
 Bir klübün spor etkinliklerine katılıyorum
 Diğer (Belirtiniz....)

28) EGER SPOR YAPIYORSANIZ HANGİ SPOR DALI/DALLARI İLE İLGİLİSİNİZ?

- Futbol Voleybol Yelken Basketbol Atletizm
 Yüzme Hentbol Tenis Dağcılık
 Diğer (Belirtiniz...)

29) TATIL YAPIYOR MUSUNUZ?

- Evet Hayır Zaman Zaman

30) MESLEĞİNİZLE İLGİLİ BİR KURULUŞA ÜYE MİSİNİZ?

- Evet Hayır

31) CEVABINIZ EVET İSE, BU KURULUŞUN ÇALIŞMALARINA ETKİN OLARAK KATILIYOR MUSUNUZ?

- Evet Hayır

32) BAŞKA BİR KURULUŞA ÜYE MİSİNİZ?

- Evet Hayır

33) CEVABINIZ EVET İSE, ÜYESİ OLDUĞUNUZ
KURULUŞ/KURULUŞLAR,

- Bir siyasi partiye üyeyim
 Çevre/doğa koruma derneği üyesiyim
 Sanat, kültür derneği üyesiyim
 Cami yaptırma, yaşatma derneği üyesiyim
 Öğrenci derneği üyesiyim
 Yardımlaşma sandığı üyesiyim
 Diğer (Belirtiniz...)

34) MERSİN'DE HANGİ SEMTTE OTURUYORSUNUZ?

35) NE KADAR SÜREDEN BERİ MERSİN'DE OTURUYORSUNUZ?

36) AŞAĞIDAKİ İBADETLERDEN HANGİSİNİ NE KADAR SIKLIKTA
YAPIYORSUNUZ?

NAMAZ KILMAK ORUÇ TUTMAK ZEKAT, FITRE VE SADAKA

VERMEK

- Her zaman Her zaman Her zaman
 Çoğu zaman Çoğu zaman Çoğu zaman
 Zaman zaman Zaman zaman Zaman zaman
 Hiç Hiç Hiç

KURBAN KESMEK

- Her zaman
 Çogu zaman
 Zaman zaman
 Hiç

37) HACCA GİTTİNİZ Mİ?

- Evet Hayır

38) CEVABINIZ EVET İSE, NEDEN GİTTİNİZ?

- İbadet amacıyla gittim Turistik gezi amacıyla gittim
 Çalışmak amacıyla gittim Ticaret amacıyla gittim
 Hem ibadet hem de ticaret amacıyla gittim

39) CEVABINIZ HAYIRSA, HACCA GİTMEK İSTER MİSİNİZ?

- Evet Hayır